

Cami Sohbetleri

**Âyet Hadis
Dinî Bilgiler**

MART 2018

BU ÇALIŐMA
İSTANBUL MÜFTÜLÜĐÜ CAMİ SOHBETLERİ ÂYET HADİS
DİNİ BİLGİLER KOMİSYONU TARAFINDAN HAZIRLANMIŐTIR.

KOMİSYON:

Veysel İŐİLDAR (İstanbul Müftü Yardımcısı)

Fatma BAYRAM (Başvaiz)

Muhammet Sönmez BAYRAKTAR (Vaiz)

Ömer CİHANGİR (Baş İmam Hatip)

Mesut ÇAKIR (İmam Hatip)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ
دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيًّا وَبُكْمًا وَضُمًّا
مَأْوِيَهُمْ جَهَنَّمَ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا

“Allah kimi doğru yola iletirse işte o, doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa böyleleri için O’nun dışında dostlar bulamazsın. Onları kıyamet günü körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüzüstü haşredeceğiz. Varacakları yer cehennemdir. Cehennemin ateşi dindikçe, onlara çılgın ateşi artırırız.”

İsrâ 17/ 97.

Ayet, Hz. Peygamber’in bütün çaba ve arzusuna rağmen, akıl ve insaf ölçüleri çerçevesinde düşünüp risaleti, haşrı ve Allah’ın ayetlerini idrak etmeyen, kötü duygularına kapılıp inkârda inat ve ısrar edenlere Allah’ın hidayeti nasip etmeyeceğini haber vermektedir. Ayrıca O’nun sapkınlıkla baş başa bıraktıklarına, peygamber de dâhil olmak üzere hiç kimenin yardım edemeyeceği; bu inkârcıların ahirette kör ve sağır olarak diriltileceği bildirilmektedir. (İbn Âşûr, XV214-215)

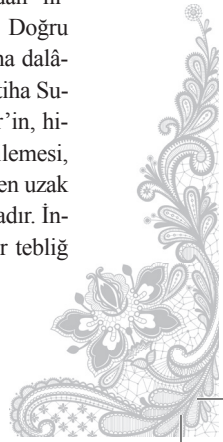
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
الْهُدَىٰ وَالتَّقَىٰ، وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى

Resûlullah (s.a.s) şöyle dua ederdi: “Allah’ım! Senden hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği isterim.”

Müslim, Zikir 72.

Hidayet rehberi olarak gönderilmiş bulunan Peygamber *aleyhisselâm*’ın Allah Teâlâ’dan “hidayet (doğruluk)” dilemesi, her şeyden önce hidayetin önemini ortaya koymaktadır. Doğru yoldan sapma tehlikesi bulunmayan Hz. Peygamber, Allah’tan hidayet dilerse, daima dalâlete düşme tehlikesinde olan bizlerin daha fazla hidayet dilemesi gerekir. Nitekim Fatiha Suresi’ndeki “Bizi doğru yola hidayet et!” duası bunu göstermektedir. Hz. Peygamber’in, hidayetin hemen peşinden emirlere uymak, yasaklardan kaçınmak anlamında takva dilemesi, hidayetin tezahürünün takva olduğunu göstermektedir. İffet, mubah olmayan şeylerden uzak durmak demektir. Zenginlik anlamına gelen “gna” burada gönül zenginliği manasıdır. İnsanlardan ve ellerindeki imkânlardan müstağni olmak, şerefli bir hayat ve etkili bir tebliğ hizmeti açılardan son derece önemlidir.

HİDÂYET VE DALÂLET

Hidâyet, Allah'ın kitap ve Peygamberleri vasıtasıyla insanlara doğru yolu göstermesi ve onları bu yola ulaştırması demektir. Allah kendisini bu vasfından dolayı hâdî (hidâyet veren) olarak nitelendirmiştir.

Dolayısıyla "hidâyetin Allah'tan olması", Allah'ın indirdiği kitaplar ve gönderdiği Peygamberlerle doğru yolu açıklaması ve kulun bu hususta olumlu irade göstermesi karşısında onun kalbinde imanı halk etmesi/yaratmasıdır.

Dalâlet ise hidâyet kavramının zıddı olup, bilerek veya bilmeyerek doğru yoldan sapmak demektir. Dalâlet kavramının içeriğinde biri sapma diğeri saptırma olmak üzere iki anlam bulunmaktadır. Kur'an'da, Allah'a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere ve ahiret gününe inanmamak (*Nisâ*, 4/136), Allah'a şirk koşmak (*Nisâ*, 4/116), zulüm yapmak (*Lokmân*, 31/11) gibi davranışlar sapma olarak ifade edilmiştir. Saptırma terimine gelince, Kur'an bunu da kişinin kendi kendisini saptırması (Bakara, 2/108) ve Allah'ın kullarını saptırması olmak üzere iki şekilde vasıflandırmıştır. "*Verdiği misallerle Allah ancak fasıkları saptırır.*" (Bakara, 2/26); "*Allah kimi hidâyete erdirmek isterse onun göğsünü İslâm'a açar ve her kimi de saptırmayı dilerse onun göğsünü daraltır.*" (Enâm, 6/125)

Allah'ın insanları saptırması, kendi tercihleri olan sapkınlık arzularının gerçekleşmesine izin vermesidir. Dolayısıyla insanların dalâletinde Allah'ın herhangi bir zorlama ve baskısı yoktur. Çünkü Allah, olmuş ve olacak her şeyi bilir. Hidâyet ve dalâletten her biri kulların seçimiyle takdir edilip kazanılmıştır.

Yunus der ki;

*Yol odur ki doğru vara,
Göz odur ki Hak'kı göre,
Er odur alçakta dura,
Yüceden bakan göz değil.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى
عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

“(Ey Muhammed!) Kitaptan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah’ı anmak elbette ibadetlerin en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.”

Ankebut 29/45.

Kitaptan maksat Kur’ân-ı Kerîm’dir. Çünkü burada hitap Hz. Peygamberedir. **Fahşâ**/Hayâsızlık, başta zina olmak üzere edep, iffet, hayâ gibi erdemlerle çelişen söz ve davranışları ifade eder. **Münker**/Kötülük ise, **ma’rûf** kavramının zıddı olarak genellikle “aklın ve sağduyunun çirkin bulunduğu, erdemli toplumun yadırgadığı tutum ve davranışlar” anlamına gelir. (bk. A ‘râf 7/157). Zikrullah’tan maksat namazdır. Namazın zikir kelimesiyle anılması, ibadet bilinci ve sorumluluğu ile eda edilen namazın, kişiyi ahlâkî erdeme ulaştıracağını ima eder. Şartlarına riayet edilerek kılınan namaz kişiyi kötü davranışlardan men eder. Ayette namazın ahlâkî tesirlerine, kötülüklerle karşı koruyucu özelliğine dikkat çekilmektedir.

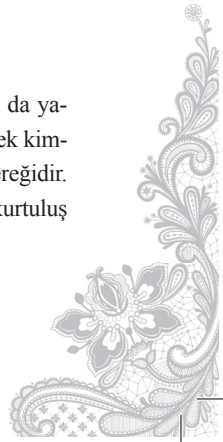
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

اتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ، وَصَلُّوا خَمْسَكُمْ، وَصُومُوا شَهْرَكُمْ، وَأَدُّوا زَكَاةَ
أَمْوَالِكُمْ، وَأَطِيعُوا ذَا أَمْرِكُمْ تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ

“Rabbiniz olan Allah’tan korkun. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan orucunuzu tutun. Mallarınızın zekâtını verin. Yöneticilerinize itaat edin! (bunları yapmak suretiyle de) Rabbinizin cennetine girin.”

Tirmizî, Cuma 80.

Müslüman olmak, öncelikle kulluğun gereği olan ibadetleri yerine getirmek, sonra da yasaklardan kaçınmakla ispat edilebilir. Kuru kuruya sade bir Müslümanlıktan söz etmek kimseye bir şey kazandırmaz. Hadiste sayılan amelleri işlemek Müslüman olmanın gereğidir. Bu ameller adeta cennet yolu ve cennete giriş şartıdır. Dünyada doğruluk, ahirette kurtuluş sebebidir. Allah’a isyanı emretmedikleri sürece, yöneticilere itaat etmek gereklidir.

NAMAZ

Birisi Hz. Aişe'den Resûlullah (s.a.s)'ın hayatında gördüğü şaşılacak işlerden birini anlatmasını istedi. Hz. Aişe "Onun hangi işi hayret verici değildi ki?" dedikten sonra anlatmaya başladı:

Bir gece vakti yanıma yattıktan sonra benden izin isteyerek namaza durdu. Namazın içinde ağlamaya başladı. Hatta gözyaşları mübarek göğsüne kadar aktı. Sonra rükûya gitti, orada da aynı şekilde ağladı. Secdede de aynı şekilde ağladı. Bu şekilde namaza devam etti.

Nihayet Bilal gelip sabah namazı için seslendi. Ben: 'Ey Allah'ın Resulü! Niçin bu kadar ağladınız? Hâlbuki siz günahsızsınız. Allah sizin gelmiş geçmiş günahlarınızı affedeceğini vaat etmiştir' dedim. 'Ben Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?' Buyurdu. Ve devamında 'Bana bugün şu ayetler nazil oldu' buyurarak Al-i İmran Suresi 190 ve 191. ayetleri okudu: "Gerçekten göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün bir biri ardınca gelişinde akıl sahipleri için (Allah'ın varlığını, kudret ve azametini gösteren) kesin deliller vardır. Akıl sahipleri o kimselerdir ki ayaktayken, otururken ve yatarken daima Allah'ı anarlar." (*Fezâil-i A'mâl*, Kandehevî)

Ayrıca çeşitli sahabilerden gelen rivayetlerde Efendimizin geceleri kendi başına kıldığı namazlarda bir rekatta Bakara, bir rekatta Âl-i İmrân sûresi okuyarak, rükû ve secdeleri de rekatlar kadar uzun tutarak, ayrıca rahmet ayetlerinde uzun uzun rahmet dileyerek, azap ayetlerinde de uzun uzun azaptan Allah'a sığınarak namaz kıldığı aktarılır. Bu durum bizler gibi "namazı kılalım da rahatlayalım" diye düşünenlerin anlayabileceği bir hal değildir. Onlar namaz kılariken rahatlayan insanlardı, namaz bitince rahatlayanlar değillerdi.

Asırlar öncesinden bizi uyaran Yunus der ki:

*İşit sözümü ey gâfil tanla seher vaktinde dur
Öyle buyurmuş ol kâmil tanla seher vaktinde dur.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ
لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

“(Onlar şöyle yakarır): “Rabbimiz! Bizi hidâyete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize katından bir rahmet bahset. Şüphesiz sen çok bahşedensin.”

Âl-i İmrân 3/8.

Ayette, hidâyete erişebilmenin de hidâyette kalmanın da Allah’ın lütfuyla olduğuna inanmak gerektiğine işaret edilmektedir. Burada Müminlere hak yol üzere kalabilmek için nasıl dua etmeleri gerektiği öğretilmektedir. Nitekim Hz. Peygamber’in, “*Ey kalplere yön veren Allah’ım! Kalbimi senin dinin üzere sabit kal!*” şeklinde dua ettiği ve ardından bu ayeti (8. ayet) okuduğu rivayet edilmiştir (*Tirmizi, Kader, 7*).

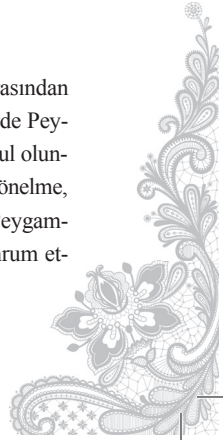
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ لَكَ أَسَلَمْتُ،
وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنْبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، اللَّهُمَّ
إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْ تُضِلَّنِي، أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا
يَمُوتُ، وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ

Peygamber Efendimiz şöyle dua ederdi: “Allah’ım! Sana teslim oldum, sana inandım, sana dayandım. Sana yöneldim, senin yardımınla düşmanlara karşı mücadele ettim. Allah’ım! Beni saptırmandan yine sana, senin büyüklüğüne sığınırım -ki senden başka ilah yoktur-. Ölmeyecek diri yalnız sensin. Cinler ve insanlar ise, hep ölümlüdürler!”

Müslim, Zikir 67.

Yapacağımız duaları, hadis kitaplarımızda yer alan, Peygamberimizin yaptığı dualar arasında seçip ezberlemek en isabetli yoldur. Hz. Peygamber’den nakledilen dualar, dileklerimizde Peygamber Efendimizle birleşmemizi sağlayacaktır. Bu birliktelik çok muhtemeldir ki, “kabul olunmakta” da beraberliği getirecektir. Hadisimizdeki duada; İslâm, iman, tevekkül, Allah’a yönelme, her türlü başarının Allah Teâlâ’nın yardımına bağlı olduğu gerçeğini dile getiren Hz. Peygamber, bu ikrarından sonra kendisini şaşırtmamasını ya da bu nimet ve ihsanlarından mahrum etmemesini Allah’tan dilemektedir.

DUANIN KABUL EDİLMESİ İÇİN

1. Duadan önce tövbe ve istiğfar edilmelidir. Günah işleyen, haramlardan uzak durmayan bir kulun duası kabul edilmeye layık değildir. Peygamberimiz (s.a.s.)'in şu hadisi çok dikkat çekicidir: *“Allah yolunda seferler yapmış, üstü başı tozlanmış bir adam ellerini semaya kaldırarak, ‘Yâ Rabbi, Yâ Rabbi’ diye yalvarıyor. Oysa yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haramdır. Böyle birisinin duası nasıl kabul olur?”* (Tirmizî, Deavât, 2989)

2. Duaya Allah'a hamd, Peygamber'e salatü selam ile başlanmalı; yine salat-ü selam ve Allah'a hamd ile bitirilmelidir.

3. Dua için, tevazu ile ve yalvararak yapılmalıdır. Bağırıp çağırarak yapılan dua etmektan sakınılmalıdır. Bir ayette şöyle buyrulmaktadır: *“Rabbimize alçak gönüllüce ve için için dua edin. Çünkü o, haddi aşanları sevmez.”* (A'raf, 7/55)

4. Israrla dua edilmelidir. Bir mümin, ettiği duanın kabul edilmesi hususunda aceleci olmamalıdır. Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmaktadır: *“Sizden herhangi biriniz ‘dua ettim de kabul olunmadı’ diyerek acele etmedikçe duası kabul olunur.”* (Tirmizî, Deavât, 12).

5. Umut ve korku içinde dua edilmelidir. Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır: *“Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışurlar; (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi.”* (Enbiyâ, 21/90).

6. Dua ederken zaman seçimine de dikkat edilmelidir. Dua her zaman yapılabilirse de bazı vakitlerde yapılması, duanın daha çabuk kabul edilmesini sağlar. Bu vakitlerden birisi de seher vaktidir. Allah Teâlâ, geceleri dua, ibadet ve istiğfar ile meşgul olanları Kur'an-ı Kerim'de övüyor ve şöyle buyuruyor: *“Onlar, geceleri az uyuyanlardı. Seher vakitlerinde bağışlanma dilerlerdi.”* (Zâriyât, 51/15-18) Peygamberimize (s.a.s.). *“Ey Allah'ın Rasûlü, hangi dua daha makbuldür? Diye sorulunca, ‘gece yarısı ve farz namazlardan sonra yapılan duadır. ‘cevabını vermiştir.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ
إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine, “insanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun” dediklerinde, bu söz onların imanını artırdı ve “Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!” dediler.”

Âl-i İmrân 3/173.

Ayette geçen “**hasbünallahü ve ni‘me’l-vekîl**/Allah bize yeter, O ne güzel vekildir” ifadesi, her türlü olumsuzluğa rağmen Müslümanların Allah ve Resul’üne olan imanlarını, güvenlerini, bağlılıklarını ve tevekküllerini örnek göstermektedir. Buhari’nin rivayetine göre ateşe atıldığı gün bu sözü Hz. İbrahim de söylemişti (*Buhari, “Tefsir”, 3/13.*). Mekkeli müşriklerin Uhud savaşı sonrası Medine’ye ani baskın yapma hazırlıkları ile ilgili tehdit haberleri Hz. Peygamber’e ve Müslümanlara ulaştığında onlar da Allah’a tevekkül ederek, “**hasbünallahü ve ni‘me’l-vekîl**” diye karşılık vermişlerdi. Ayetin müşriklerin baskın haberi ile ilgili olarak nazil olduğu rivayet edilmiştir.

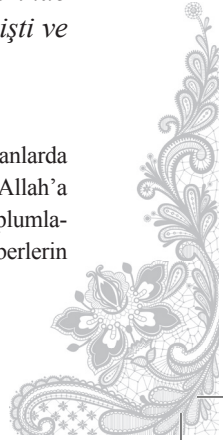
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ
السَّلَامُ حِينَ أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ حِينَ قَالُوا: {إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ
فَزَادَهُمْ إِيْمَانًا، وَقَالُوا: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ}

İbn Abbas r.a şöyle dedi: “Allah bize yeter, o ne güzel vekildir” sözünü, ateşe atıldığında İbrahim aleyhisselâm söylemiştir. Peygamber Efendimiz de bu sözü “Müşrikler size karşı toplandılar; başınızın çaresine bakınız!” dediklerinde söylemiştir. Nitekim bu haber Müslümanların imanını kuvvetlendirmişti ve onlar hep birlikte “Allah bize yeter, o ne güzel vekildir” demişlerdi.

Buhari, Tefsîrû sure (3), 13.

“*Hasbünallahu ve ni‘mel vekil*” sözünü Hz. İbrahim ve Hz. Peygamber’in en kritik anlarda söylemiş olduklarını öğrenmekteyiz. Tevekkül, telaş ve paniği önler. Soğukkanlılık, Allah’a güvenden kaynaklanır. Propaganda ve psikolojik savaşta Allah’a tevekkül etmek toplumların en sağlam güvencesidir. Kur’ân-ı Kerim’de anlatıldığı üzere tevekkül, peygamberlerin hayatlarında önemli bir yere sahiptir.

ALLAH'A GÜVENMEK

Câbir (r.a) şöyle anlatıyor: “Resûlullah ile beraber Necd gazasından dönerken sık ağaçlıklı bir vadiye geldiğimizde mola verdik. Herkes çok yorgundu. Birer ikişer ağaçların altında istirahat çekildik. Resûlullah da bir ağacın gölgesinde oturdu ve kılıcını ağacın dalına astı.

Hepimiz derin bir uykuya dalmışız. Resûlullah'ın bizi çağırdığını duyduk. Hemen kalkıp yanına gittik. Yanında müşrik bir bedevi oturuyordu. Resûlullah olanları şöyle anlattı:

-Uykudayken bu adam gelip kılıcımı kınından çekerken ben uyandım. Elinde sıyrılmış kılıcı bana doğrultarak:

-Şimdi seni benden kim kurtaracak? Dedi. Ben:

-Allah! Dedim.

-Şu anda seni elimden kurtaracak kimsen var mı? Diye sorusunu tekrarladı. Ben yine:

-Allah! Diye cevap verdim. Bunun üzerine öyle bir korkuya kapıldı ki kılıç elinden düştü. Ben kılıcı alıp:

-Ya seni benim elimden kim kurtaracak? Diye sorunca;

-Sana hayırlı olmak yaraşır. Tut elimden! Dedi.’

Efendimiz ona kelime-i şehadeti teklif etti; fakat o kabul etmedi. Yalnız bundan sonra Efendimizle savaşmama ve onunla savaşanlara yardım etmeme sözü verdi. Efendimiz de onu serbest bıraktı.” (*Hayatü's-Sahabe, Kandehevî*)

Her türlü korkudan emin olmak Allah'tan emin olmamıza bağlıdır. “O'nun izin vermeyeceği hiçbir şeyin gerçekleşemeyeceğini bilmek ve buna yürekten inanarak O'na sığınmak.” İşte gerçek emniyet budur ve bu düşünce ruh sağlığının, vakar ve azametinin en önemli şartıdır.

*Mâsivâdan el çeküp mahluktan ümidi kes
Virdin olsun her nefes “Allah bes, baki heves”*

Mâsivâ: Allah dışındaki her şey; Vird: Her gün devam edilen zikir ve dua; Bes: Yeterli; Heves: Arzu

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَيِّي مَعَكُمْ فَثَبَّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأَلْتِي
فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَأَضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا
مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ

“Hani Rabbin meleklere: ‘Muhakkak ben sizinle beraberim; haydi iman edenlere sebat verin/destek olun; Ben kâfirlerin yüreğine korku salacağım; vurun boyunlarına! Vurun onların bütün parmaklarına!’ diye vahyediordu”.

Enfâl 8/12.

Allah, Bedir savaşında meleklerden oluşan takviye gücü hakkında bilgi ve talimat vermekte, ayrıca Müslüman güçler için çok önemli olan bir maneî desteğini de açıklamaktadır: Ayette geçen “**Ru’b**/inkâr edenlerin kalplerine korku salmak” ifadesi, savaşın önemli psikolojik hedeflerinden biri olan düşmanı korkutma, moralini bozma ve gözünü yıldırma stratejisidir. Allah, müminler lehine bunu da sağlamış olmaktadır. Meleklerle yönelik “vurun” emri, onların bu savaşa fiilen ve muharip olarak katıldıklarını göstermektedir.

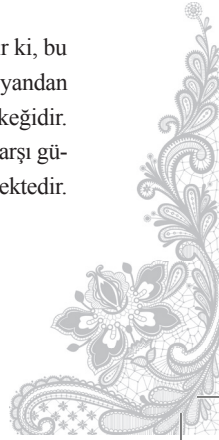
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَقْوَامٌ، أَفْعَدْتُهُمْ مِثْلَ أَفْعِدَةِ الطَّيْرِ

“Cennete girecek bazı müminler vardır ki, onların kalpleri kuş kalbi gibidir.”

Müslim, Cennet 27.

Hadis-i Şerif, cennete girecek kimi müminlerin kalplerini kuş kalbine benzetmektedir ki, bu kuş gibi inceliği, zarafeti ve nezaketi belirtir. Bu vasıflar her müminde olmalıdır. Öte yandan hadisimizdeki benzetme Allah korkusunu da ifade eder. Zira kuş, hayvanların en ürkeğidir. Bu manaya göre, kalplerini Allah korkusu kaplayan ve bunun neticesinde de Allah’a karşı günah işlemeye, adeta kuş gibi ürkek olan bazı müminlerin cennete girmesi ifade edilmektedir.

GÖNÜL YAPMAK VE KALP KIRMAK

Allah Teâlâ'nın nazarında müminin gönlü, onuru, şahsiyeti Hakk'ın tecelligâhı olduğu için çok kıymetlidir, kalp kırmak büyük günahların başında gelir, öyle ki kalp kıymet açısından Kâbe ile kıyas edile gelmiştir.

Nitekim Molla Cami:

*Kâbe bünyâdı Halîl-i âzer 'est
Dil nazargâh-ı Celîl-i Ekber 'est*

Kâbe Âzer oğlu İbrâhim peygamberin inşâ ettiği taş bir yapıdır. Gönül ise yüce Allah'ın nazargâhıdır” demiş,

Bu meyanda Şemseddin Sivâsî der ki:

*Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan
Kenz açılmaz bir gönülde tâ ki pür-nûr olmadan*

Her şeyi terk etmeden Hakk'a vuslat edilmez...Hakk'ın tecelliyâtı ile bir gönlün ihyâ olması için o kalbin tertemiz olması lâzımdır.

*Sûr çıkar ağyârı dilden tâ tecellî ide Hakk
Pâdişâh konmaz sarâya hâne ma'mûr olmadan*

Hakk'ın bir kalbe tecellî etmesi için o kalbden kibir, riyâ, hased, kîn, gadab, hubb-i dünyâ gibi kötü sıfatları çıkarmak gerekir...Nasıl ki yüksek makam sâhibi kişiler kirli, yıkık-dökük yerlere gitmezlerse Cenâb-ı Hakk da mezmûm sıfatlarla dolu bir kalbe tecellî etmez...

*“Mûtû kable en temûtû” sırrını fehm eyleyen
Haşr u neşri gördü bunda nefha-i sûr olmadan.*

“Ölmeden evvel ölünüz” sözündeki sırrı anlayan kişi daha bu dünyâda iken haşrı ve neşri idrâk eder.

Allah yolunda mücâhede-i nefis ederek “fenâ” makamına erişmek ölmeden evvel ölmektir.” Mısralarını terennüm etmiştir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

“Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimselerdir.”

Ankebut 29/59.

Geçim kaygısı sebebiyle Medine’ye hicret etmekten çekinen, bu hususta tereddüt yaşayan bazı Müslümanları hicrete teşvik amacı taşıyan (57-60) ayetler, Müslümanlara hicret etmek gerektiğinde gittiğiniz yerde nasıl geçineceğiniz, ne yiyip ne içeceğiniz hakkında kaygılanmayın. Çünkü her canlı gibi siz de Allah’ın takdir ettiği kadar yaşayıp sonunda öleceksiniz; fâni olan bu hayatın geçim kaygısı, ebedî kurtuluşunuzu sağlayacak olan kulluk vecibelerinizi ikinci plana atmanıza yol açmasın. Cennetin anahtarı olan salih amellere ancak sabır ve tevekkül vasıtası ile ulaşabilirsiniz, der.

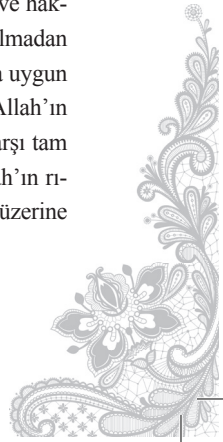
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ
تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا

“Eğer siz Allah’a gereği gibi tevekkül etseydiniz, Allah kuşları doyurduğu gibi sizi de rızıklandırır. Kuşlar sabahları kursakları boş olarak çıktıkları halde akşam dolu kursaklarla dönerler.”

Tirmizî Zühd 33; İbn Mâce, Zühd 14.

Tevekkül, her hususta Allah’a güvenmek, dayanmak, teslim olmak işlerini Allah’a havale etmek demektir. Allah’a tevekkül; Allah’ın yardımına, çalışanın emeklerini boşa çıkarmayacağına, sevabını, ücretini tam vereceğine, duaları kabul edeceğine, âdil olduğuna ve haksızlık etmeyeceğine inanmak ve güvenmektir. Tevekkül, çalışmadan, sebeplere sarılmadan işi Allah’a havale etmek değildir. İnsan her ne iş yapıyorsa yapsın, o işi kurallarına uygun olarak yapacak, çalışacak, sabredecek, Allah’tan başarısı için yardım isteyecek ve Allah’ın kendisini muvaffak kılacağına itimat edecektir. Kulların rızık konusunda Allah’a karşı tam bir güven içinde olmaları, bu açıdan kuşların halini düşünmeleri ve kendilerini Allah’ın rızıklandığını unutmamaları esastır. Kul kendisinde bir varlık ve güç görmemeli, üzerine düşeni yapmakla yetinmeli, neticeyi daima Allah’a havale etmeli, ondan bilmelidir.

TEVEKKÜL

Sözlükte “Allah’a güvenmek” anlamındaki vekl kökünden türeyen tevekkül “birine işini havale etme, ona güvenme” mânasına gelir. Dinî ve tasavvufî bir terim olarak “bir kimsenin kendini Allah’a teslim etmesi, rızıkında ve işlerinde Allah’ı kefil bilip sadece O’na güvenmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Kur’an’da kırktan fazla ayette fiil olarak geçer. Yirmiden fazla ayette de aynı kökten gelen “Vekîl” ismi Esmâ-i Hüsnâdan biri olarak yer alır.

Hz. Peygamber’in, “Devemi bağladıktan sonra mı tevekkül edeyim yoksa bağlamadan mı?” diye soran bir sahâbiye, “Önce bağla, sonra tevekkül et” yolundaki cevabı tevekkülden önce tedbir almanın gerekliliğine delil sayılmıştır. Hadislerde bildirildiğine göre Allah, aç karına sabahlayıp akşama tok ulaşan kuşları doyurduğu gibi kendisine tam bir teslimiyetle tevekkül edenlere de rızıklarını verecektir. Bir iş için evinden çıkan kimse, “bismillah, Allah’a inandım, O’na dayandım, O’na tevekkül ettim; güç kuvvet yalnız O’nundur” derse Allah onu en hayırlı şekilde rızıklandıracak ve kötülüklerden koruyacaktır. Resûlullah’ın tehecçüd namazı sırasında yaptığı uzunca bir duada şu ifadeler yer alır: “Allah’ım! Sana teslim oldum, sana inandım, sana tevekkül ettim, sana yöneldim”. Diğer bir hadiste Allah’a tevekkül edip üfürükçülük, uğursuzluk, dağlama şeklindeki câhiliyye kalıntısı uygulamalardan uzak duranların sorgusuz cennete gireceği müjdesi verilmiştir.

Peygamberimiz güçlü müminin zayıf müminden daha değerli ve Allah’ın sevgisine daha lâyık olduğunu ifade ederek kişinin tam bir azimle faydalı olanı elde etmeye çalışmasını öğütlemiş, güç bir durumla karşılaşılması halinde ise Allah’ın takdirine rıza gösterilmesini tavsiye etmiştir. Buna ilaveten sürekli halinden yakınmanın şeytanın etkisine kapı açacağı uyarısında bulunması tedbir ve çalışmayla tevekkül ve takdiri birlikte gözetmek gerektiğini ortaya koymaktadır. (TDV İslam Ansiklopedisi)

Mehmet Akif Ersoy der ki:

*“Çalış!” dedikçe Şeriat, çalışmadın, durdun,
Onun hesâbına birçok hurâfe uydurdun!
Sonunda bir de “tevekkül” sokuşturup araya,
Zavallı dîni çevirdin onunla maskaraya!*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَا لَنَا إِلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَيْنَا سُبُلَنَا وَلَنْصَبِرَنَّ عَلَى مَا
أَذِثُّمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

“Allah bize yollarımızı dosdoğru göstermişken, biz ne diye O’na tevekkül etmeyelim? Bize yaptığınız eziyete elbette katlanacağız. Tevekkül edenler yalnız Allah’a tevekkül etsinler.”

İbrâhîm 14/12.

Bir önceki ayette kendilerinden mucize istenen peygamberlerin, Allah’ın izni olmadan herhangi bir mucize getirmelerinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Bu ayete göre ise hidayeti nasip eden Allah’tır, müminin ona dayanıp güvenmesi, tevekkül etmesi ve başına gelecek eziyet ve zorluklara sabretmesi gerekmektedir.

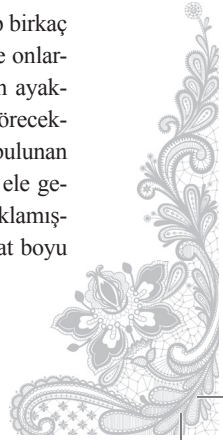
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قَالَ أَبُو بَكْرٍ: نَظَرْتُ إِلَى أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ عَلَى رُءُوسِنَا وَنَحْنُ
فِي الْغَارِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ إِلَى قَدَمَيْهِ
أَبْصَرْنَا تَحْتَ قَدَمَيْهِ، فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ مَا ظَنُّكَ بِاثْنَيْنِ اللَّهُ تَالِثُهُمَا

Hiz. Ebu Bekir anlatıyor: (Hicret yolculuğunda) biz Resulullah ile mağaradayken, tepemizde dolaşıp duran müşriklerin ayaklarını gördüm ve: “Ey Allah’ın resulü! Eğer şunlardan biri eğilip aşağıya bakacak olsa mutlaka bizi görür” dedim. Resulullah (s.a.s) şöyle buyurdu: “Üçüncüleri Allah olan iki kişiye sen ne olabileceğini zannediyor ve haklarında ne düşünüyorsun, Ebu Bekir?”

Buhari, Tefsîru sûre (9), 9; Fezâilü'l-ashâb 2; Müslim, Fezâilüs-sahâbe, 1.

Hiz. Peygamber, hicret esnasında yol arkadaşı Ebu Bekir ile birlikte Mekke’den çıkıp birkaç günlüğüne Sevr mağarasına sığınmıştı. Müşrikler ise her tarafta onları arıyordu. İşte onlardan bir grup mağaranın üzerinde gezinip dururken, içeriden Hiz. Ebu Bekir onların ayaklarını görmüş ve endişesini “şöyle eğilip ayaklarının dibine bakacak olsalar, bizi görecekler” sözüyle dile getirmişti. Allah’a karşı her an tam bir güven ve tevekkül içinde bulunan Hiz. Peygamber, “üçüncüsü Allah olan iki kişi hakkında ne düşünüsün? Onlar hiç ele geçer mi?” diye onu teselli etmiş, Allah’ın kendilerini koruyacağına olan güvenini açıklamıştır. Bu tavır her mümine örnek olmalı ve “Allah var gam yok” Müslüman için hayat boyu bir parola olmalıdır.

HİCRET

Hicret; Hz. Peygamber'le (s.a.s.) ve Mekkeli Müslümanların Medine'ye göç etmesi demektir.

Hicrete izin verilince, Hz. Peygamber (s.a.s.) derhal Hz. Ebu Bekir'in evine gitti, Allah'ın kendisine hicret için izin verdiğini bildirdi. Hz. Ebu Bekir beraber yolculuk yapıp yapmayacaklarını sordu. "Evet" cevabını alınca sevincinden ağladı. Uzun süreden beri beslediği develerden birisini Hz. Peygamber (s.a.s.)'in emrine tahsis ettiğini bildirdi. Hz. Peygamber (s.a.s.) ise deveyi ancak parasını ödemek suretiyle kabul edebileceğini söyledi ve bu develerden birisini aldı. Hz. Peygamber (s.a.s.) ve Hz. Ebu Bekir, yol kılavuzluğu ile ünlü henüz İslâm'ı kabul etmemiş maharetli ve güvenilir Abdullah b. Üreykıt adlı kişiyi kılavuz olarak kiraladılar.

Hz. Peygamber kendisine bırakılan emanetleri Hz. Ali'ye bırakarak sahiplerine vermesini ve peşlerinden gelmesini söyledi. Müşrikleri yanıltmak için gece kendi yatağında onun yatmasını istedi. Gece yarısı Hz. Ebu Bekir'in evine gitti. Her ikisi de gece vakti evin arka kapısından çıkıp, Mekke'nin beş kilometre güneybatısında bulunan Sevr Dağı'ndaki gizlenmeye elverişli mağaraya gittiler. Medine kuzeyde olduğu halde, güneye doğru gitmeleri hedef şaşırtmak içindi. Mağarada üç gün üç gece kaldılar.

Kureyşliler sabah olup Hz. Peygamberin yatağında Hz. Ali'yi görünce suikastın başarısızlıkla sonuçlanması üzerine hiddetlendiler. Bu arada Resul-i Ekrem'i öldüren veya esir eden kimseye yüz deve ödül vereceklerini Mekke'nin her tarafında ilan ettiler. Ayrıca kendileri de derhal onu aramaya koyuldular. Müşrikler Hz. Ebu Bekir'i de evinde bulamayınca, Resul-i Ekrem'in onunla birlikte gittiği kanaatine varıp derhal Medine yolunu tuttular. Mekke'yi karış karış aradılar. Bir grup, izlerini takip ederek Sevr Dağı'na geldi ve Hz. Peygamber (s.a.s.)'in saklandığı mağaranın ağzına kadar vardı. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir endişelendi. Hz. Peygamber (s.a.s.) ona endişelenmemesini söyledi ve müşriklerin kendilerine zarar veremeyeceğini bildirdi. Müşrikler mağaranın ağzına kadar geldikleri halde içeriye bakmamışlar, onları başka yerlerde aramaya koyulmuşlardı. Hz. Peygamber (s.a.s.) ve Hz. Ebu Bekir mağaraya girdikten sonra ve müşriklerin gelmesinden önce bir örümceğin mağaranın girişine ağ gerdiği ve bir güvercinin de yumurtlayıp kuluçkaya yattığı; bunu gören müşriklerin içeriye bakma ihtiyacı hissetmeden çekip gittikleri kaynaklarda kaydedilmektedir. Mağarada geçirilen üçüncü günün sonunda müşriklerin araştırmaları gevşemişti. Kılavuz, sözleşilen saatte develerle birlikte Sevr'e geldi. Resûl-i Ekrem, Hz. Ebu Bekir ve Âmir b. Führeyre, Abdullah b. Üreykıt'ın kılavuzluğunda Medine'ye doğru yola çıktılar.

Nihayet Hz. Peygamber (s.a.s.) 12 Rebülevvel 1/24 Eylül 622'de Medine'ye 3 km. kadar uzaklıkta bulunan Kubâ'ya geldi. Burada dört gün kadar kalıp Cuma günü Medine'ye ulaştı.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقُلْ رَبِّ ادْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاَجْعَلْ
لِيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

De ki: “Rabbim! Gireceğim yere doğruluk ve esenlik içinde girmemi sağla. Çıkacağım yerden de beni doğruluk ve esenlik içinde çıkar. Katından bana yardımcı bir kuvvet ver.”

İsrâ 17/80.

Tefsirlerde genellikle ayetteki “giriş” ile Resûlullah’ın hicret sırasında Medine’ye girişinin, “çıkış” ile de Mekke’den çıkışının kastedildiği belirtilmektedir. İbn Âşûr ayetin hicret yolculuğuna işaret ettiğini; Râzî ise namazla ilgili önceki ayetlerle münasebetini kurarak “giriş”i namaza başlama, “çıkış”ı da namazı bitirme şeklinde yorumlamış ve ayetin şöyle yorumlanmasını tercih etmiştir. Bu ayet, insanın bir yere girerken veya çıkarken, bir işe başlarken veya bitirirken daima her şeyin iyi ve düzgün gitmesi, dürüstçe yapılması, sonucunun hayır doğurması için çabalaması; niyetinin ve gönlünün bu yönde olması; ayrıca bunun için dua edip Allah’tan iyilik yönündeki çabalarında yardım dilemesi gerektiğine işaret etmektedir.

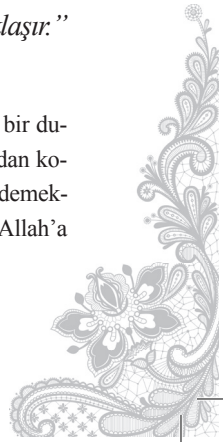
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ قَالَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ: بِسْمِ اللّٰهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ، لَا حَوْلَ
وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ، يُقَالُ لَهُ: كُفِيَتْ، وَوُقِيَتْ، وَتَنَحَّى عَنْهُ الشَّيْطَانُ

“Kim, evinden çıkarken: Allah’ın adıyla çıkıyor, Allah’a güveniyorum. Günahlardan korunmaya güç yetirmek ve taate kuvvet bulmak, ancak Allah’ın tevfik ve yardımıyla” derse kendisine ‘ihtiyaçların karşılandı, düşmanlarından korundun’ diye cevap verilir. Şeytan da kendisinden uzaklaşır.”

Ebu Dâvûd, Edeb 103; Tirmizî, Daavât 34.

Peygamber Efendimiz bu hadisinde evimizden çıkarken yapmamız gereken önemli bir duayı öğretmektedir. Bu dua sayesinde kişinin yardım göreceği ve şeytanın tuzaklarından korunacağı belirtilmektedir. Allah’a güvenip sığınmak, en sağlam barınakta korunmak demektir. Bu nedenle Müslüman, sadece evinden çıkarken değil hayatının her anında hep Allah’a sığınmalı, Ona güvenmeli ve Onun adı ile hareket etmelidir.

NIŞANLILIK DÖNEMİNDE NİKÂH

Evlenmeyi diğer akitlerden ayıran özelliklerden biri de düğünden önce genellikle bir nişanlanma döneminin geçirilmesidir. Taraflar bu süreç içinde birbirlerini daha iyi tanımakta, evliliğe hazırlanmakta, karşılıklı hediyeler alınıp verilmektedir. Bu bakımdan nişanlılık da bir yola girmektir.

Bu dönemde nişanlıların İslâmî tesettürü/örtünmeyi gözetmek, başkalarının göremeyeceği bir tarzda yalnız kalmamak gibi dinî ölçülere uygun olarak, halvete düşmeden birbirlerini daha yakından tanımak amacıyla görüşüp konuşmalarında bir sakınca yoktur. Fakat nişanlıların flört etmek, baş başa kalmak, el ele tutuşmak ve benzeri İslam'ın onaylamadığı davranışlardan uzak durmaları gerekir (*Tirmizî, Fiten 7; Müsned, I, 26*).

Günümüzde gençler, gerek velilerinden izinsiz gerekse velilerin izni dâhilinde nişanlılık döneminde güya dinî hassasiyetleri gözetmek adına “dini nikâh” yapmakta ve sonuçta hiç de arzu edilmeyen üzücü hadiseler meydana gelebilmektedir.

Bu tür olayların yaşanmaması için yapılan nikâh akdinin mutlaka kayıt altına alınıp hukuki güvenceye kavuşturulması gerekir. Çünkü dindar olduğunu söyleyen gençler veya aileleri resmî tescilin olmadığı durumlarda aralarında akdedildiği ifade edilen akitleri inkâr etmekte ve taraflardan biri ve genellikle kız tarafı mağdur duruma düşmektedir. Böylece, dinimizin nikâhtan gözettiği ulvî gaye gerçekleşmek şöyle dursun, insanlar din adına birbirlerine zulmeder hale gelmektedirler.

Nikâh kıyıldığında dinen evlilik hayatı başlar ve karı-koca arasında mehir, nafaka, miras gibi bir takım haklar ve sorumluluklar tahakkuk eder. Günümüzde bu haklar, evlilik resmen tescil ettirilmeksizin korunamadığından, evlenecek kişilerin “resmî nikâh” kıyılmadan ‘dinî nikâh’ kıydırmaları kanunen yasak olduğu gibi, dinen de doğru değildir.

Bu itibarla, adayların İslâmî ölçülere riayet ederek nişanlılık dönemini geçirmeleri, evlenmeye kesin karar vermedikçe resmî veya dinî denilen nikâhı gerçekleştirilmemeleri uygun olur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ
 اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ
 أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Ey iman edenler! Size «Meclislerde yer açın» denilince yer açın ki Allah da size genişlik versin. Size «kalkın» denilince de kalkın ki Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”

Mücâdele 59/11.

Bir gün Mescid-i nebide Hz. Peygamber ashabıyla sohbet ederken yeni gelenler ayakta kalmışlardı. Bunlar arasında Resulüallah’ın kendilerine özel değer verdiği Bedir gazileri de vardı. Resulüallah bilhassa onlara yer açılması için yakınındakilere işaret etti. Yerinden kalkması gerekenlerin yüz ifadelerinden bu durumdan hoşnut olmadıkları belli oldu. Münafıklar da bunu fırsat bilip Hz. Peygamber’in adaletli davranmadığı ve bazı kişileri kayırdığı yolunda şâyia çıkardılar. Konuya açıklık getirmek ve bir uyarıda bulunmak üzere bu ayet nazil oldu. Ayette uyulması gereken muâşeret kurallarıyla ilgili Resulüallah ve sahabe dönemi tatbikatından örnekler verilir. Ayetin tefsirinde “ilim verilenler”den söz edildiği için İslâm’da ilmin yeri ve önemiyle ilgili geniş açıklamalar yapılır.

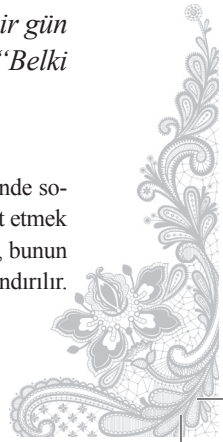
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

كَانَ أَخْوَانِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ أَحَدُهُمَا يَأْتِي
 النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآخَرُ يَحْتَرِفُ، فَشَكَا الْمُحْتَرِفُ أَخَاهُ إِلَى
 النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَعَلَّكَ تُرْزَقُ بِهِ

“Resulüallah (s.a.s) zamanında iki kardeş vardı. Bunlardan biri ilim öğrenmek için Peygamberimize gelir, diğeri de geçimlerini temin için çalışırdı. Bir gün çalışan kardeş, ötekini Efendimize şikâyet etti. Hz. Peygamber de: “Belki de sen, onun sayesinde iş buluyor, rızıklandırılıyorsun” buyurdu.

Tirmizî, Zühd 33.

İlim öğrenmek, günlük geçim yönünden bir mahrumiyet sebebi gibi görünse de eninde sonunda onun bereketi kendisini gösterecektir. Dini öğrenmek, dine ve insanlara hizmet etmek için ilim yoluna düşenlerin geçimini Allah kolaylaştırır. İlim ehline yardımcı olanlar, bunun karşılığını mutlaka görürler. Öte yandan kişi, bakımını üstlendikleri sebebiyle rızıklandırılır.

İLMİN FAZİLETİ

Mücadele Suresi 11. ayette Cenab-ı Hak **“Allah içinizden iman edenleri yükseltir. Kendilerine ilim verilenlere ise kat kat dereceler vardır”** buyurmaktadır. Bu ve benzeri pek çok ayette ilim sahiplerinin Allah katındaki değerine işaret edilmiş, sayısız hadis-i şerifte ise inananlar ilim öğrenmeye teşvik edilmiştir. Efendimizin bildirdiğine göre de Allah kime hayır dilerse onu dinde derin anlayış sahibi yapar, âlimler peygamberlerin mirasçılarıdır ve ilim sahibinin câhile üstünlüğü ashabın en düşük derecesinde olana Efendimizin üstünlüğü gibidir.

Bu nebevî öğütlerle yetişen Hz. Ali de ilme çok düşkün olmuş ve etrafını da ilme teşvik etmiştir. O her zaman derdi ki “ilim maldan daha hayırlıdır; çünkü ilim seni korur, malı ise sen korursun. İlim hâkimdir, mal ise mahkûmdur. Mal harcadıkça azalır, ilim ise harcadıkça çoğalır.”

Efendimizin ilim hakkında özel duasına mazhar olan Abdullah b. Abbas hazretleri de gecenin bir anında ilme dair bir sohbet etmeyi o gecenin bütününü ibadetle geçirmekten daha faziletli gördüğünü söylemiştir.

Gazali *İhyâ*'sında ilmin faziletine dair rivayetleri böyle peş peşe sayfalarca anlattıktan sonra “insanoğlunun varacağı en büyük rütbe ebedî saâdet olduğundan o amaca ulaştırın vesile de en üstün ve en kıymetlidir. İlim ve o ilmin gereği olan amel olmadığı takdirde bu büyük nimetlerin hiç birine ulaşmanın imkânı yoktur. Amele ancak ilimle varılır. Öyle ise dünya ve ahiret saadetinin anahtarı ilimdir.” der. Yunus bütün bunları bir beyitte özetleyiverir:

*Okudum bildim deme çok taat kıldım deme,
Eri hak bilmez isen abes yere yelmektir.*

Abes: Boş, manasız; Yelmek: Koşmak, ardından gitmek, Eri: Eğer

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا
إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O yaptıklarınızı hakkıyla görür.”

Hûd 11/112.

Ayetin metninde geçen “istikâmet” kavramı Kur’an’da “bütüncü, devamlı ve tutarlı dindarlık, dinî hayat” manasını ifade etmektedir. Ayette İslâm’ın esasını teşkil eden iki ilke yer almaktadır: Emrolunduğu gibi dosdoğru yaşamak ve haddi aşmamak, yani Allah’ın belirlediği sınırların dışına çıkmamaktır. Rivayete göre Resulullah kendisine uygulanması bundan daha zor gelen bir ayet inmediğine işaret etmek üzere, “Hûd suresi ve kardeşleri beni ihtiyarlattı” buyurmuştur. Burada asıl zor olan, Allah Rasûlüne kendisiyle beraber tövbe edenlerin istikamet sorumluluğunun da yüklenmesidir.

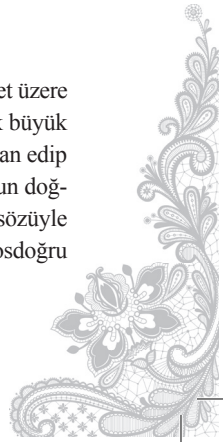
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ قَالَ: قُلْ: آمَنْتُ بِاللَّهِ، فَاسْتَقِمْ

Süfyan b. Abdullah (r.a) şöyle dedi: Ben “Ya Resûlellah! Bana İslam hakkında öyle bir şey söyle ki, onu bir daha senden başkasına sormaya ihtiyaç hissetmeyeyim” dedim. Resulullah (s.a.s): “Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol!” buyurdu.

Müslim, İmân 62.

İslamiyet’i özet bir şekilde, iman ve istikamet olarak tarif etmek mümkündür. İstikamet üzere yaşamak, fevkalâde dikkat ve gayret ister. Doğrulukta kalbin ve dilin dürüstlüğü pek büyük önem arz etmektedir. Kalp, beden ülkesindeki tüm organların reisidir. Tek Allah’a iman edip dürüstlüğü benimseyen bir kalp, diğer organları etkiler. Dil, kalbin tercümanıdır. Onun doğruluğu ve eğriliği de diğer organların tavırlarına tesir eder. Netice itibarıyla özüyle sözüyle dosdoğru olmak gerekmektedir. Peygamberimizin “Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol!” tavsiyesinin manası budur.

İSTİKAMET/DOSDOĞRU OLMAK

Biraz abartılar içerse de şu hikâye bugünkü mesajımızı başka söze hacet bırakmayacak kadar açıkça vermektedir:

Bir devirde hac için Mekke'ye giden birisi, bir adamın sürekli "Allah'ım, sen doğruların yardımcısı ol, onlara yardım et." diye dua ettiğine şahit olur. Adama niye sürekli aynı duayı ettiğini sorar. Adam hikâyesini anlatmaya başlar:

Evvelce hacca geldiğimde Kâbe'yi tavaf ederken bir kese altın buldum. Kesenin sahibini aradım, bulamadım. Daha sonra sahibinin altınlarını aradığımı duydum. İlk başta altınları geri vermek nefsimе ağır geldi. Çünkü çok altın vardı. Daha sonra tellallar keseyi bulana 30 altın ödül vereceğini duyurdular. Bunun üzerine haram 1000 altındansa helalinden 30 altın daha iyidir diyerek nefsimi yendim ve altınları sahibine teslim ettim.

Hacdan dönerken o 30 altın ile bir köle satın aldım. Aldığım köle iyi çıktı, çalışkan ve iş bilirdi. Ben de ona iyi muamele ederdim. Bir zaman bu köleye talip çıktı iyi fiyat veriyorlardı. Köle beni uyardı:

-Gelen adamları tanıyorum. Ben bir hükümdarın oğluyum, bunlar da babamın adamları. Sana istediğin ücreti vermek zorundalar. Beni 50 bin altından aşağı satma. Bana arkadaş gibi davrandığın için sana böyle bir iyiliğim olsun.

Köleyi 50 bin altına satıp ticarete başladım. Günlerden bir gün, bir tüccar arkadaşım bana bir tüccarın öldüğünü, kızının yalnız kaldığını ben de bekâr olduğum için onunla evlenebileceğimi söyledi. Kızın kimsesi yoktu, mallarını idare etmek için birine ihtiyacı vardı. Güvenilir bir tüccar olduğum için o da benimle evlenmeyi kabul etti.

Evlenince kızın tahmin ettiğimden daha zengin olduğunu gördüm. Hazine gibi serveti vardı. Beni altın keseleri ile dolu bir odaya götürdü.

-Kaç altın var bu keselerde, diye sordum.

-Her kesede 1000 altın var. Biri hariç. Birinde 970 altın var. Babam hacdayken altın kesesinin birini düşürmüş. Ödül parası olarak 30 altın vermiş, dedi.

Adam sözünü şöyle sonlandırdı: Bugüne kadar doğruluğumun, dürüstlüğümün karşılığını gördüm, onun için sürekli böyle dua ediyorum.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ
وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا

“Allah’a iman edip ona sımsıkı sarılanlara gelince, Allah onları kendisinden bir rahmet ve lütfu kavuşturacak ve onları kendisine varan doğru bir yola iletecektir.”

Nisâ 4/175.

Ayet Müslümanları Allah’a, Hz. Peygamber’e ve onun tebliğ ettiği Kur’an’a inanmaya ve sımsıkı sarılmaya davet etmektedir. Ayette Kur’an’a ve Hz. Peygamber’e sarılanlara üç güzel sonuç müjdelenmektedir:

- 1- Allah’ın rahmet deryasına dalmak.
- 2- O’nun lütfuna mazhar olmak.

3- Sırat-ı müstakim/hidayete ermektir. Hiç bir kul dünya hayatında, bu üç değerli ödülün daha iyisini, büyüğünü bulamaz ve elde edemez; bütün nimetler, mükâfat ve ecirler bu üç ödülün içindedir. İnsanlar Allah’ın rahmetiyle esirgenir, lütfuyla gönenir, hidayetiyle doğruyu, güzeli ve iyiyi bulurlar, bilir ve yaşarlar.

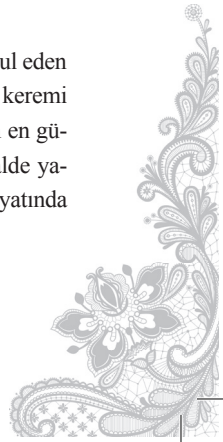
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قَارِبُوا وَسَدِّدُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِنْكُمْ بِعَمَلِهِ

“Amellerinizde orta yolu tutunuz, dosdoğru olunuz. Biliniz ki, hiçbiriniz ameli sayesinde kurtuluşa eremez.”

Müslim, Münâfikîn 76/78.

Ameller, kurtuluşun bir bedeli değil, vasıtasıdır. Amele muvaffak kılan da, onları kabul eden de Allah’tır. O halde neresinden bakılırsa bakılsın, kurtuluşumuz Allah’ın lütf ve keremiyledir. Orta halli, dürüst, sürekli ve kararlı bir tavır, erişilmek istenen hedefe götüren en güvenilir ve sağlıklı yoldur. Dindarlık gayretiyle de olsa, aşırılık doğru değildir. O halde yapılacak iş, mutedil ve müstakim bir çizgide dini yaşamaya, onun esaslarına tüm hayatında bağlı kalmaya, gücü ölçüsünde çalışmaktan ibarettir.

TÖVBE

Mevlânâ Hazretleri, manevi dünyadan uzaklaşarak süflî arzularla dolan kimselerin hâlini bir hikâye tarzında şöyle tasvir etmektedir:

“Tatlı sözlü, fakat sert huylu adamın biri yol üstüne dikenli çalı dikmişti. Yoldan geçenler onu ayıpladılar;

“–Bunları sök at.” dediler.

Fakat o ihmal etti ve onu sökmedi. O dikenli çalı, her an biraz daha büyüyor, çoğalıyordu. Halkın ayağı, diken yarası ile kanlara bulanıyordu. Geçenlerin elbisesi dikenlerden yırtılıyor, yalın ayak gezen yoksulların ayakları paramparça oluyordu. Bir Hak dostu o adama;

“–Bunları sökmelisin!” diye emir verince, o:

“–Evet, sökerim.” dedi. Fakat “Yarın, öbür gün sökerim!” diye ihmal etti... Bu müddet içinde de diktiği dikenler kökleşti, kuvvetlendi. Yine Hak dostu olan kişi ona:

“–Ey vaadini yerine getirmeyen, sözünde durmayan kişi! Beri gel, söz verdin, sürüncemede bırakma! Vazifeni yerine getir, artık daha fazla ihmal etme! Helâke yaklaşıyorsun!” dedi

Çalıyı diken adam:

“–Merak etmeyin, sökerim.” dedi.

O Hak dostu:

“–Çabuk ol, işi savsaklama, vaadini yerine getir!” diye nasihat etti. “Sen yarın bu işi görürüm diyorsun ama şunu iyi bil ki, gün geçip gittikçe o dikenler daha çok artıyor, kuvvetleniyor. Onu sökecek olan sen de ihtiyarlıyorsun, güçten kuvvetten düşüyorsun. Şunu bil ki, diken güçlenmede, boy atmada; diken sökecek kişi olan sen ise ihtiyarlamaktasın; gücün kuvvetin de devamlı eksilmede... Çabuk ol, vaktini boşa geçirme... Kendi helâkini hazırlama!”

Hikâyede mecazi olarak ifade edilen dikenler, insandaki benlik, bütün nimetleri kendinde toplama hırsı, israf çılgınlığı ve her çeşit günah ve kötü alışkanlıklardır. Bu günahlar, farkında olmadan insanın ruhani hayatını zedeleyerek onda merhametsizlik, duygusuzluk, Allah’ın mahlûkatına hizmetten uzak kalmak ve kendini beğenme/ucüb gibi menfî hâllere sevk eder. Bu ise, insanın kalbinin manen ölüm hastalığına yakalanması demektir. Hazret-i Ali (r.a) da:

“–Dünya arkasını dönmüş gidiyor, ahiret ise size yönelmiş geliyor. Bunlardan her ikisinin de kendine has evlatları var. Sizler ahiretin evlatları olun. Sakın dünyanın evlatları olmayın. Zira bugün amel var hesap yok, yarın ise hesap var amel yok.” buyurmaktadır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ
وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

“Böylece, sizler insanlara birer şahit/örnek olarsınız ve Peygamber de size bir şahit/örnek olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık.”

Bakara 2/143.

Allah, Müslümanları vasat/orta bir ümmet diye tarif etmiştir. Onları Sırat-ı müstakim yani “her türlü eğrilik, aşırılık ve sapıklıktan uzak, dosdoğru, adaletli, ölçülü, ılımlı ve dengeli bir yol, bir inanç ve yaşama biçimi” üzere kılmıştır. Vasat ümmet, “her tür aşırılık, ruhbanlık ve dünyevileşmelerden uzak, itidal ehli bir ümmet” anlamındadır. İslam dini bütün bu aşırılıkları reddederek ılımlı ve dengeli bir din ve dünya anlayışı getirdi; bu anlayışa uygun bir toplum yapısı gerçekleştirdi. Böyle bir topluma “vasat ümmet”, onun izlediği yola da “sırat-ı müstakim” dedi. Allah, Muhammed ümmetini, din ve dünya konusunda her türlü aşırılıklardan uzak, akıllı, itidalli, adaletli ve dengeli bir ümmet kılmış; bu ölçülere göre oluşmuş görüş ve inançlarıyla, fitratı bozulmamış her insanın kolaylıkla takip edebileceği sadelikte güzel ahlâk ve yaşayışlarıyla onları bütün insanlara şahit/örnek bir nesil kılmıştır.

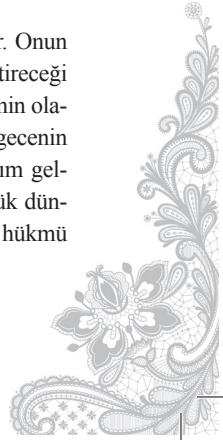
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُضْحِكُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي
كَافِرًا، أَوْ يُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُضْحِكُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا

“Salih amellerde acele ediniz. Zira yakın bir gelecekte karanlık geceler gibi birtakım fitneler ortalığı kaplayacaktır. O zamanda insan, mümin olarak sabahlar; kâfir olarak geceler; mümin olarak geceler, kâfir olarak sabahlar. Dinini küçük bir dünyalığa satar.”

Müslim, İmân 186.

İyilik yapmayı, faydalı iş görmeyi nefis ve şeytan istemez, bu onlara çok ağır gelir. Onun için de bu tür işlerin daima tehir edilmesini isterler. Oysa gelecek günlerin neler getireceği hiç belli olmaz. Bazen öyle olumsuzluklar ortaya çıkar ki, -Allah korusun- insan mümin olarak sabahlamışken o günün akşamına kâfir olarak girer veya mümin olarak girdiği gecenin sabahına kâfir olarak çıkar. Böyle bir zeminde kimse ne yaptığını, ne yapması lâzım geldiğini bilemez. Din gibi, iman gibi dünyalara değişilemeyecek kutsal değerler, küçük dünyevî karşılıklara satılır, peşkeş çekilir. Öz değerlere yabancı ve düşman sistemlerin hükmü altında kalınabilir. İşte bu noktada iman, işportaya düşmüş demektir.

ZARAFET VE NEZAFET ÜSLUBU

Padişahın biri, rüyasında, dişlerinin önden arkaya doğru döküldüğünü, yemek yiyemez hâle geldiğini görür. Camı sıkılan padişah, gördüğü rüyanın yorumunu yaptırmak üzere derhal saray tabircilerini huzuruna çağırır. Rüyasını anlattıktan sonra tabircibaşına:

- Hele bir söyle, bu rüya hayır mıdır, şer midir? Neye işaretir? diye sorar. Tabircibaşı hiç düşünmeden:

- Maalesef şerdir padişahım! der. Uzun yaşayacaksınız; ama ne yazık ki gözlerinizin önünde bütün yakınlarınızın birer birer ölüp sizi yapayalnız bıraktıklarını göreceksiniz.

Tâbircibaşının bu yorumu, padişahın gönlünde âdeta soğuk rüzgârlar estirir. Bir anlık sessizliğin ardından padişah hiddetle kükrer:

- Tez atın şunu zindana, felâket tellâli olmak neymiş öğreysin!

Muhafızlar, tabircibaşayı yaka-paça götürüp zindana atarlar.

Padişah, bu kez huzurundaki diğer bir tabirciye dönerek:

- Sen söyle bakalım, rüyamın tabiri nedir, hayır mıdır, şer midir? der.

Tabirci sükûnet içinde bir müddet düşünür, sonra birden yüzü aydınlanır ve tane tane konuşmaya başlar:

- Hayırdır padişahım, hayırdır! der. Bu rüya, bütün yakınlarınızdan uzun yaşayacağınızı ve daha nice seneler ülkenizi huzur ve saadetle idare edeceğinizi gösterir.

Bu habere çok sevinen Padişah, tabirciye iki kese altın ihsan eder.

Olup biteni başından beri izleyenler ise, şaşkınlıkla tabirciye şu suali sorarlar:

- Aslında sen de tabircibaşı da aynı şeyi söylediniz. Padişah neden onu cezalandırdı da seni mükâfatlandırdı?

Tabirci tebessüm eder ve şöyle der:

- Elbette aynı şeyi söyledik; fakat öyle zaman olur ki, ne söylediğinden ziyade nasıl söylediğin ve kime söylediğin daha mühimdir.

*Sünnetin tut, ümmeti ol ümmeti,
Tâ nasîb ola sana Hak rahmeti.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا
تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ

“Nihayet onlardan birine ölüm gelince, “Rabbim! Beni dünyaya geri gönder. «Ta ki boşa geçirdiğim dünyada iyi iş/fiiller yapayım.» Hayır! Bu onun ağzından çıkan (boş) bir laftan ibarettir. Onların gerisinde ise, yeniden dirilecekleri güne kadar (süren) bir berzah vardır.”

Mü'minün 23/99-100.

Ayette, hayatları son bulup dünya ile ilgili bütün bağları kopan, arzu ve tutkuları tükenen ve ancak bu noktada akılları başlarına gelen inkârcıların ümitsizlikleri, tükenmişlikleri ve pişmanlıkları dile getirilmektedir. Bu iki ayet, **reenkarnasyon/tenasüh/ruh göçü** inancını açıkça reddetmektedir. Bu inanca göre kötü ve günahkâr insanlar ölüncelikle bunların ruhları, dünyada günahlarından kurtulup arınmaya kadar bedenden bedene dolaşacak, ancak günahlarından temizlendikten sonra Tanrı'nın huzuruna dönebileceklerdir. Eğer günahkârların ruhlarının başka bedenlere geçmesi mümkün olsaydı, ayette belirtildiği şekilde pişmanlık duygularını dile getirerek yanlışlarını düzeltmek amacıyla yeniden dünyaya gönderilmeleri için yakaran kullarının dileğini Allah reddetmezdi. Oysa burada böyle bir dönüşe asla izin verilmeyeceği belirtilmektedir. (bk. Müminün 23/99-100; Zümer 39/58; Enam 6/27-28) Ayette geçen **'Berzah'** ifadesi, 'engel, ayırıcı, aralık' anlamına gelir. Kabir hayatı da denen bu dönem ölüme başlayıp yeniden dirilme vaktine kadar sürecektir.

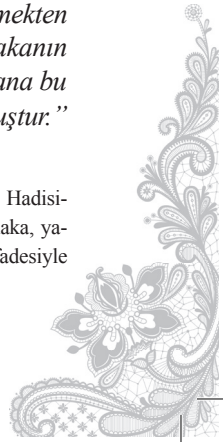
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،
أَيُّ الصَّدَقَةِ أَكْبَرُ؟ فَقَالَ: أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ سَحِيحٌ،
تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنَى، وَلَا تُمَهِّلَ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَتْ الْحُلُقُومَ
قُلْتَ: لِفُلَانٍ كَذَا، وَلِفُلَانٍ كَذَا، أَلَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ

Resulüllah (s.a.s)'e bir adam geldi ve şöyle dedi: “Ey Allah'ın Resülü! Hangi sadakanın sevabı daha büyüktür?” Peygamber Efendimiz de şöyle buyurdu: “Güçlü-kıvvetliyken, sıhhatin yerindeyken, cimriliğin üzerinde, fakir düşmekten endişe etmekteyken, daha büyük zengin olmayı düşlerken verdiği sadakanın sevabı daha büyüktür. Bu işi can boğaza gelip de “falana şu kadar”, “filana bu kadar” demeye bırakma. Zaten o mal vârislerden şunun veya bunun olmuştur.”

Buhari, Zekât 11, Vasâyâ 17; Müslim, Zekât 92.

Şartlar zorlaştığında ve nefisler karşı çıktığında yapılacak iş ve iyilik daha da kıymet kazanır. Hadisi-miz en üstün sadakayı bu çerçevede tarif etmiştir. Hayatta, sıhhat ve âfiyette iken verilen sadaka, yapılan iyilik; hastalıkta ve hele hele ölüm döşeğinde yapılacak iyilikten üstündür. Halkımızın ifadesiyle iyiliği “elin ermediği, gözün görmediği” bir zamana tehir etmek isabetli bir hareket değildir.

GEÇ KALMADAN AMELE YÖNELMEK

Hız. Rebîa (r.a) diyor ki: Ben geceyi Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e hizmetle geçirir, teheccüd vaktinde abdest suyu ve misvak, seccade gibi diğer ihtiyaçlarını hazırlardım. Kendisine yaptığım hizmetlerden memnun kalan Resulullah (s.a.s) bir seferinde "sen de benden bir şey iste" buyurdu.

Ben de Ya Resulellah, cennette seninle beraber olmak isterim" dedim. Resulullah başka bir isteğim olup olmadığını sorunca ben "yalnız bunu istiyorum" dedim. "Pekâlâ, sen de çok secde ederek kendin için bana yardımcı ol" buyurdu.

Efendimizin bu sözü sadece duaya güvenerek oturmamaya, aksine çok geç olmadan, kurtuluşumuza vesile olacak amellere yönelmemiz gerektiğine dikkatlerimizi çeker.

Allah Teâlâ bu dünyayı sebeplere bağlamıştır. O'nun gücü sebepsiz de yaratmaya yetmekle beraber iradesini sebeplere bağlamayı seçmiştir.

Dünya işlerimizi görmek için bin bir gayretle çalışırken ahiret kurtuluşunu sadece duaya bırakmak bizim gafletimizdendir. İşte Efendimiz yukarıdaki sözünde "sen de çok secde ederek benim dua ve talebime yardımcı ol" buyurarak bizlere bu gerçeği hatırlatmıştır. (*Fezâil-i A'mâl*, Kandehevî)

Hayatın asıl hedefinin fazilet ve kemale ulaşmak olduğunu ifade ederken Fuzûlî de aynı vurguyu yapar:

*Dehr bir bazardır herkes metâmi arzeder
Ehl-i dünya sim ü zer, ehl-i hüner fazlu kemal*

(Dehr: Dünya; Metâ: Mal; Sim: Gümüş; Zer: Altın)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْعَالِبُونَ

“Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Resulüdür ve Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren mü’minlerdir. Kim Allah’ı, onun peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki şüphesiz Allah taraftarları, galiplerin ta kendileridir.”

Mâide 5/55-56.

Bu ayetin Ubade b.Samit (r.a), Abdullah İbn Selam (r.a) ve Hz. Ali (r.a) haklarında nazil olduğuna dair üç ayrı rivayet var. Hazrec oğullarından Ubâde b.Sâmit Rasûl-i Ekrem (sav)’e gelip: “Ey Allah’ın elçisi, benim Yahudilerden birçok dostum var. Onların dar zamanımda bana yardım edeceklerinden de eminim. Ama ben, o Yahudi dostlarımın dostluğunu terkedip Allah ve Rasûlü’ün dostluğuna dönüyorum. Ben Allah’a ve Resûl’üne dostluk besliyorum.” dedi. Orada bulunan Abdullah ibn Übeyy: “Ben, zamanın ilerde başımıza getirebileceği felâketlerden korkan bir adamım. Onun için daha önceki dostlarımın dostluğundan ayrılacak değilim.” dedi. Resûl-i Ekrem (s.a.s), Abdullah ibn Übeyy’e: “*Ey Ebu’l-Hubâb, Yahudilerin dostluğunu Ubâde b. Sâmit’in dostluğuna tercih ediyorsan buyur yap!..*” buyurdu. Abdullah İbn Übeyy: “Evet öyle yaptım.” dedi de bunun üzerine bu ayetlerin nâzil olduğu rivayet edilir.

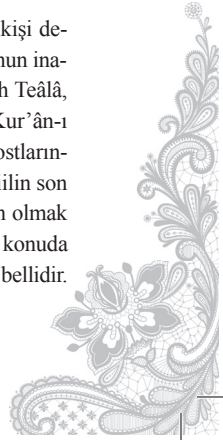
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ..

Allah Teâlâ kutsi hadiste şöyle buyurdu: “Her kim ihlâs ile bana kulluk eden bir dostuma düşmanlık ederse, ben de ona karşı harp ilân ederim.”

Buhari, Rikak 38.

Bütün varlığıyla Allah’a yönelmiş, Allah’ı dost edinmiş kişilere “veli” denir. Veli, salih kişi demektir. Böyle bir kişiye bu iyi hâlimden, ibadet ehli oluşundan dolayı düşmanlık etmek, onun inanın gereğince yaşadığı esaslara ve onları koyan Allah’a düşmanlık etmek demektir. Allah Teâlâ, kendi dostlarına düşmanlık edenlere harp ilân edeceğini bildirmektedir. Allah Teâlâ Kur’an-ı Kerim’de sadece faiz yiyenlere harp ilân edeceğini bildirmiştir. Bu hadis-i kutside de dostlarından herhangi birine düşmanlık edenlere karşı harp açacağını duyurmaktadır. Bu, her iki fiilin son derece büyük bir günah olduğunu göstermektedir. Faiz yemekle, Allah dostlarına düşman olmak dışında, işleyene Allah Teâlâ’nın harp ilân ettiği başkaca bir günah yoktur. O halde her iki konuda da çok dikkatli olmak gerekmektedir. Zira Allah ile harbe kalkışanın asla iflâh olmayacağı bellidir.

ALLAH DOSTLARINI DOST EDİNMEK

Allah'ın sevdiklerini nasıl sevmemiz gerektiğini bize göstermesi açısından şu hadise paha biçilmez değer taşır:

Uhud savaşında Müslümanlar çok acılar yaşamış ve pek çok şehit vermişlerdi. Hatta bir ara Efendimiz'in şehit edildiği haberi dahi yayılmıştı. Bu ürpertici haber Medine'ye kadar varınca kadınlar evlerinden fırlayarak durumu araştırmaya başladılar. Ensardan bir kadın Uhud'a doğru koşmaya başladı. Bir toplulukla karşılaştı. Onlara "Resulullah nasıl?" diye sordu. Ona "baban vefat etti" dediler. Kadın "inna lillah ve inna ileyhi raciun" dedikten sonra yine Peygamberin sıhhatini sordu. O esnada topluluktan biri kocasının öldüğünü, bir başkası oğlunun, bir diğeri de kardeşinin şehit olduğunu haber verdi. O bütün bunları duyduğu halde sürekli "Resulullah nasıl?" diye sormaya devam ediyordu. Onlar ona Efendimiz'in iyi olduğunu ve o tarafa doğru geldiğini söyledilerse de kadın "bana söyleyin o nerede" dedi. İnsanlar işaret ederek "işte şu topluluğun arasında" dediler. Koşarak Resulullah'ın yanına vardı. Ancak onu sağ salim görünce rahatladı ve "anam babam sana feda olsun Ya Resulellah! Değil mi ki sen sağsın bütün felaketler bana kolaydır" dedi.

Buna benzer olaylar birçok sahabenin başından geçmiştir. Bu yüzden ismi kaynaklarda Sümeyra binti Kays olarak geçen bu sahabe hanımın çağlar öncesinden bizlere verdiği mesaj Allah'ın sevdiğinin nasıl sevineceğidir.

Yunus'un dediği gibi:

*Âşık Yunus nider dünyayı sensiz
Sen hak Peygambersin şeksiz gümansiz
Sana uymayanlar gider imansız
Adı güzel kendi güzel Muhammed.*

Gümansız: Şüphesiz

AYET-İ KERİME VE MEALİ

حَافِظُوا عَلَي الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

“Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah’a gönülden boyun eğerek namaza durun.”

Bakara 2/238.

Ayette, her türlü hayra, fazilete ve takvaya erebilmek için gerekli bulunan manevi eğitimin en önemli aracının namaz olduğuna işaret edilmiştir. Dinin direği, ibadetlerin başı olan namazın, müminin hayatıyla iç içe, vazgeçilemez, ihmal edilemez olması gerektiğine işaret edilmiştir. Müminler, en değerli varlıklarını nasıl koruyorlarsa, namazlarını da öyle koruyacak, yani eksiksiz, devamlı ve huşu ile kılacaklardır. Ayette geçen **“Namazın muhafazası”**; namazları vakitlerine ve rükünlerine/farz, vacip ve sünnetlerine riayet ederek kılmak; Namazda **“kunût”** ise namazı huşu (rabbinin huzurunda bulunma bilinci) ile kılmak; **“es-salâtü'l-vustâ**/orta namaz”, beş vakit namazdan biri olduğu halde ona daha ziyade ihtimam gösterilmesi istenen namazdır. Orta namaz konusundaki görüşler: 1) Sabah namazıdır. 2) İkinci namazıdır. 3) Bütün namazlara önem verilsin, hiçbiri geçirilmesin diye belirlenmeden bırakılmıştır. Medine fukahasıyla onların hocaları olan bir kısım sahabeye göre orta namaz sabah namazıdır. Şevkânî orta namazın ikinci namazı (I, 281-284); İbn Âşûr da sabah namazı (II, 468) olduğunu savunmuştur.

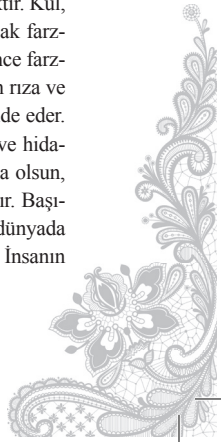
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِنَّ اللَّهَ قَالَ.. وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالتَّوَّافِلِ حَتَّىٰ أَحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ: كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْتَطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَإِن سَأَلَنِي لِأَعْطَيْتُهُ، وَلَئِن اسْتَعَاذَنِي لِأَعِذَنَّهُ

Allah Teâlâ kutsi hadiste şöyle buyurdu: “Kulum kendisine farz kıldığım şeylerden, bence daha sevimli herhangi bir şeyle bana yakınlık kazanamaz. Kulum bana farzlara ilâveten işlediği nafil ibadetlerle durmadan yaklaşır; nihayet ben onu severim. Kulumu sevince de âdeti ben onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Benden her ne isterse, onu mutlaka veririm; bana sığınırsa, onu korurum.”

Buhari, Rikak 38.

Allah’a yakın olmanın Allah katında en makbul yolu, Allah’ın emrettiği farzları yerine getirmektir. Kul, işleye geldiği farzlara ilâve olarak yapacağı nafilelerle Allah’a yakınlıkta mesafeli olabilir. Ancak farzları ihmal edip nafilelerle meşgul olmak, insanı kesinlikle böyle mutlu bir sonuca götürmez. Önce farzları sonra da nafileleri işlemeye devam eden Müslüman, devamlılığı neticesinde, Allah Teâlâ’nın rıza ve sevgisini kazanır. Allah Teâlâ bir kulunu sevince de artık o kul, en büyük ve yegâne desteği elde eder. Onun her işi düzgün olur. Tüm organları, görevlerini isabetle yerine getirir. Allah’ın yardımını ve hidayeti her işinde görülür. İstekleri yerine getirilir. Korunmayı dilerse, tehlikenin boyutu ne olursa olsun, Allah Teâlâ onu korur. Çünkü seven, sevdiğini yardımsız bırakmaz. İnsan, sorumlu bir varlıktır. Başboş ve gagesiz yaratılmamıştır. Sadece şehvî arzularını tatmin ve midesini doyurmak için bu dünyada bulunmamaktadır. Onu üstün kılan ve diğer varlıklardan ayıran temel özellik, kulluk bilincidir. İnsanın üstünlüğü, yaptığı ibadet, naz ve niyazlarla olmaktadır.

NAMAZDA DEVAMLILIK

İnsan, kendisine lütfedilen hayat nimetinin hakkını ancak kullukla ödeyebilir. Ergenlik çağından ölüncüye kadar, Allah tarafından kendisine emredilen bütün prensipleri yerine getirmek ve yasakladığı bütün kötülüklerden uzak durmak, insanın asli görevidir. Hiçbir zaman insan, Allah Teâlâ ile irtibatını kesmemeli, sürekli olarak O'na kulluk etmeli, O'nu hatırlamalı, O'na yönelmeli, O'na dua etmelidir. İnsanın, Allah ile devamlı irtibatını sağlayan ibadet, namazdır.

Namaz, Allah ile kul arasında bir rabıttır. Namazın bu özelliği ve güzelliği, hiçbir ibadette yoktur. Namaz, imanı güçlendiren, koruyan ve zenginleştiren bir ibadettir. Amellerin sürekliliğini sağlayan namazdır. İnsanı Allah ile buluşturan ve konuşturan namaz, kurtuluşumuzun en önemli vesilesidir. Kâinatta en yüksek hakikat imandır. İmandan sonra en yüksek hakikat ise namazdır.

Allah Teâlâ, mü'minlerden namaz ve sabırla kendisinden yardım istemelerini emretmiştir. Namaz ve sabrın ancak, Allah'a derin saygı duyanlara ağır gelmeyeceği buyurulmuştur (Bakara, 2/45).

Kur'an-ı Kerim, mü'minlerin özelliklerinden bahsederken onların, namazlarını devamlı kıldıklarını şöyle ifade eder: "*Onlar namazlarında devamlıdırlar*" (Meâric 70/23). Özellikle farz kılınan namazları hiç aralık vermeden kılmak, mü'minin vazgeçilmez özelliğidir. Farzların eksikliklerini tamamlamaya vesile olan sünnetleri de ihmal etmezler. Mü'min namazla dopdolu bir hayatın sahibidir. Namaza üşenerek gelen (bk. Tevbe, 9/54), üşenerek namaz kılanlar (bk. Nisâ, 4/142) gibi davranmaz. O'nun hayatında Allah'a kulluk hususunda "üşenmek" kavramının yeri yoktur. Namaz konusunda onun hayat çizgisinde ara vermek, savsaklamak, tehir etmek, tembel ve atıl davranmak asla yoktur. İşte namazlarda devamlı olmanın gereği budur. Bu vasıfla övülen mü'minler, ruhlarını teslim edinceye kadar fasılasız namazlarını devam ettirirler ve asla bu hususta zafiyet göstermezler.

Hiz. Âişe'ye "Resûlullah (s.a.s)'in ameli nasıldı? Günlerden birine tahsis ettiği bir şey olur muydu diye soruldu?" Bunun üzerine Hiz. Âişe şu cevabı verdi: "*Hayır! O'nun ameli devamlıydı. Resûlullah (s.a.s)'in güç yetirdiği şeye, sizin hanginiz güç yetirebilir ki.*" (Buhârî, Savm, 64). Yine Hiz. Âişe (r.a) "*Resûlullah'ın en sevdiği ibadet, sahibinin devamlı olarak yaptığı ibadettir*" demiştir. (Buhârî, İman, 32; Savm, 52). Mü'minler, farz namazlarını yerine getirmenin yanında sünnetlere ve tatavvü denilen ibadetlere de devam etmeli ve kulluk görevinin sürekli ve kesintisiz olduğunun bilinci ile hareket etmelidirler.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

“Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de salih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka (Onlar ziyanda değillerdir).”

Asr 103/1-3.

Zaman Allah'ın yaratma, yönetme, yok etme, rızık verme, alçaltma, yüceltme gibi kendi varlığını ve sonsuz kudretini gösteren fiillerinin tecelli ettiği bir varlık şartı olması yanında, insan bakımından da hayatını içinde geçirdiği ve her türlü eylemlerini gerçekleştirebildiği bir imkân ve fırsatlar alanıdır. Yüce Allah böyle kıymetli bir gerçeklik ve imkân üzerine yemin ederek zamanın önemine dikkat çekmiş; onu iyi değerlendirmeyen insanın sonunun, ikinci ayetteki deyimıyla hüsrân/ziyan olacağını hatırlatmıştır. Burada “ziyan”la ahiret azabı kastedilmiştir. Çünkü zamanı ve ömrü boşa geçirmiş insan için en büyük ziyan odur (bk. *İbn Âşûr*; XXX/531). Surede bu ziyandan ancak şu dört özelliğe sahip olanların kurtulacağı ifade edilmiştir:

- 1) Samimi bir şekilde iman etmek;
- 2) Amel-i Salih işlemek;
- 3) Hakkı tavsiye etmek;
- 4) Sabrı tavsiye etmek.

İnsan, iman ve salih amel sayesinde Allah'ın hakkını, hakkı ve sabrı tavsiye ile de kullanmanın hakkını ödemiş olur.

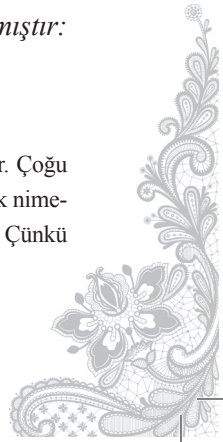
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

“İki nimet vardır ki, insanların çoğu bu nimetleri kullanmakta aldanmıştır: Sıhhat ve boş vakit.”

Buhari, Rikak 1.

Sıhhat ve boş vakit akıllıca değerlendirilirse, kul için iki dünya mutluluğu demektir. Çoğu kişi vakitlerini faydasız işlerle, sıhhatlerini de zararlı şeylerle heder eder. Bu iki büyük nimetin kıymetini bilemez. İslâmiyet, vaktin ve sıhhatin değerlendirilmesini istemektedir. Çünkü ömür sermayesi bir defa kullanılabilir.

ZAMANIN KIYMETİ

Malumdur ki insanoglu elindeki servetin kıymetini ancak elinden çıkınca anlar. Ne yazık ki bu durum en kıymetli sermayemiz olan zaman konusunda da böyledir. Kişinin ömrünü boş yere tükettiğinin alâmeti ihtiyarlık günlerinde “ah şimdi ben senin yaşında olacaktım ki.” diye başlayan cümleler kurmasından belli olur.

Zamanın birinde bir padişah acemi bir köle ile deniz yolculuğuna çıkmış. İlk defa gemiye binen köleyi deniz tutmuş. Vücudu tir tir titremeye başlayan köle ağlamaya başlamış. Ne kadar teskin etmeye çalışsalar da fayda vermemiş. Gemide onlarla birlikte seyahat eden bir bilge adam “müsaadeniz olursa ben onu sustururum” deyince padişah “aman lütfedin de susturun” demiş. Bunun üzerine bilge köleyi tuttuğu gibi denize fırlatmış. Birkaç kere suya batıp çıkan köle can havliyle gemidekilere haykırınca onu tekrar gemiye almışlar. Bundan sonra yol bitene kadar bir kenarda sessizce oturmuş. Bunun üzerine bilge “Bazı insanlar böyledir. Boğulma belasını yaşamadan gemide olmanın kadir ve kıymetini bilemez. İşte huzur ve sağlık da böyledir. Kısa akıllı olanlar ellerinden çıkmadan onun kıymetini takdir edemezler” demiş.

Geldiğimiz ve gideceğimiz yeri ve bu iki noktanın arasındaki kısacık ömür çizgisini şöyle özetleyiverir Yunus:

Bu dünyaya gelen kişi ahir yine gitse gerek

Misafirdir vatanına bir gün sefer etse gerek

Vâde kıldık ol dost ile biz bu cihana gelmeden

Pes ne kadar eğleniriz ol vademiz yetse gerek

Biz de varırız ol ile kaçan kim vademiz gele

Kişi varacağı yere gönlünü berkitse gerek

Berkitmek: Sağlamaştırmak, bağlamak.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Şüphesiz iman edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kulan ve zekâtı verenlerin mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.”

Bakara 2/277.

İslâm'ın istediği insan tipi imanlı, salih (iyi, güzel, faydalı) amel sahibi, namazlı, niyazlı, eli açık, farz olan zekât yanında elinden geldiğince infâk, ihsân ve başka türlü yardımını esirgemeyen insan modelidir. Bu nitelikteki insanlar için dünyada korku ve hüznün sebepleri asgariye iner; zengin yoksula merhamet eder, onu korur, derdiyle dertlenir; yoksul da zengine şükran duyar, onu ve servetini kendisi ve serveti gibi korur.

HADİS-İ ŞERİF MEALİ

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي حَتَّى تَرِمَ، أَوْ تَتَفَخَّحَ
قَدَمَاهُ، فَيَقَالُ لَهُ، فَيَقُولُ: أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا

Hiz. Peygamber (s.a.s) ayakları şişinceye kadar namaz kılar. Kendisine bu durum sorulunca O, “Çok şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurdu.

Buhari, Tefsîru sûre (48), 2; Müslim, Münâfikîn 81.

Peygamber Efendimiz, kendisine verilen nimet ve ikramlara ibadet ederek şükreder ve “çok şükreden bir kul olmayı” isterdi. Hz. Ali'ye nispet edilen bir söz vardır: “Bir grup insan bir şeyler umarak kulluk yapar; bu tüccar kulluğudur. Bir grup insan da korkudan dolayı kulluk yapar; bu da köle kulluğudur. Bir grup insan da vardır ki, şükür olsun diye kulluk yapar; işte bu, tüm duygulardan yakasını kurtarmış seçkin kimselerin kulluğudur.” Kulun Allah'a şükretmesi, Allah'ın nimet ve ihsanlarını itiraf ederek O'na övgüde bulunmak ve kulluğa devam etmekle olur. Her nimete şükür gerekir. O halde insan, kulluğa devam ile şükürünü ve Allah'a yakınlığını artırır.

DUA VE TÖVBE

Dua ve tövbede sözlerin hakikatinin, hislerin samimiyetinin işareti; pişmanlık ateşiyle yanan bir kalp ve yaş döken bir gözdür. Nitekim Hazret-i Mevlânâ kabule mazhar olacak bir duanın sırrını şöyle ifade etmektedir:

*Nedâmet ateşiyle dolu bir gönül ve nemli gözlerle dua ve tövbe et!
Zira çiçekler, güneşli ve ıslak yerlerde açar!*

Dolayısıyla bir Müminin yüreği, “havf ve recâ” yani “korku ile ümit” arasında titreyerek Rabbine niyaz etmelidir. Dil dua ederken, kalp de, duanın yüklendiği manaya ait arzularla titremelidir. Şayet bir günahın affı için yalvarıyorsa, o günahı bir daha işlememek hususunda kat’î bir azim ve kararlılık içinde olmalıdır. Aksi hâlde dua; huzûr-i ilâhîye gayr-i ciddî ve la-übâli bir surette yönelmek manasına gelir ki, böyle bir duanın kabulü bir yana, -Allah korusun- büyük bir hüsrân sebebi olur.

Tescilli Markaları İzinsiz Taklit Etmek

Başkasının emeğini gasp anlamına gelecek her iş, tutum ve davranış, kul hakkı sorumluluğunu gerektirir. Bu sorumluluk ise, söz konusu hak sahibine iade edilmedikçe veya helallik alınmadıkça ortadan kalkmaz.

İslâm emeğe büyük önem verir, haksız kazanca karşı çıkar. Kur’an-ı Kerim’de: **“İnsan için ancak çalıştığı vardır.”** (Necm, 53/39) buyrulur. Hz. Peygamber de (s.a.s.) emeğin hakkının verilmesini değişik hadislerde ifade etmiştir. Bunlardan birinde: *“Hiçbir kimse, elinin emeği ile kazandığını yemekten daha hayırlı bir kazanç yememiştir. Allah’ın Peygamberi Davud (a.s.)’da kendi elinin emeğini yerdi.”* (Buhârî, Büyû’, 15) buyurmuştur.

Bu itibarla, emek ve gayret sarf ederek toplum nezdinde itibar gören bir firmanın kendi markasının izinsiz olarak başkaları tarafından kullanılması kul hakkı ihlaline ve müşterilerinin aldatılmasına sebep olacağından hukukla ve İslam ahlakıyla bağdaşmamaktadır. Ayrıca bu yolla haksız kazanç sağlamak dinen caiz değildir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

“Mü’minlerden öyle adamlar vardır ki, Allah’a verdikleri söze sadık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir şehit olmuştur. Bir kısmı da şehit olmayı beklemektedir. Verdikleri sözü asla değiştirmemiştir.”

Ahzâb 33/23.

Münafıklar Ahzab/Hendek savaşından kaçtılar. Fakat Allah’a ve Peygamberine verdikleri ahid ve misakı bozmayan ihlaslı ve sadık müminler sebat gösterdiler. Onlar Allah’a verdikleri söze sadık kaldılar. Sıkıntı ve darlık durumunda sabredecekleri şekilde verdikleri sözde vefakârlık gösterdiler. Onlardan kimi, Bedir ve Uhud’da şehit oldular. Kimi de ahde vefa göstererek Allah yolunda şehitliği ve Allah’ın kaderini beklemektedirler. Biz savaştan kaçmayacağız, deyip de bu sözlerini değiştiren, savaştan kaçan münafıklardan farklı olarak müminler ahidlerini bozmadılar, değiştirmediler. “Nahb”, adak demektir. “Adağımı yerine getirdi.” ifadesinin manası çarpıştı ve adak olan canını feda etti, demektir.

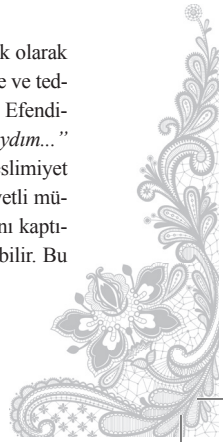
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ إِحْرَاضٌ عَلَىٰ مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعْنِ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ

Kuvvetli mümin, Allah katında zayıf müminden daha hayırlı ve daha sevimlidir. Bununla beraber her ikisinde de hayır vardır. Sen, sana yararlı olan şeyi elde etmeye çalış. Allah’tan yardım dile ve asla acziyet gösterme. Başına bir şey gelirse, “şöyle yapsaydım, böyle olurdu” diye hayıflanıp durma. “Allah’ın takdiri bu, O, ne dilerse yapar” de. Zira “eğer şöyle yapsaydım” sözü şeytani memnun edecek işlerin kapısını açar.”

Müslim, Kader 34.

Kuvvetlisi ve zayıfıyla her Müslüman hayırlıdır. Ancak inanç, fikir, niyet, ahirete meyil ve fizik olarak kuvvetli mümin, bu açıllardan zayıf olandan elbette daha hayırlıdır. Mümini güçlü kılacak her işe ve tedbire sarılmak, bu konuda Allah’tan yardım dilemek, yılmamak, acz göstermemek Peygamber Efendimiz’in tavsiyeleridir. Bu gayretleri etkisizliğe uğratacak, “Keşke şöyle yapsaydım, böyle yapsaydım...” gibi birtakım faydasız ve karamsar hesaplara girmemek, “Allah’ın takdiri böyleymiş” deyip teslimiyet göstermek ve yine mümin olarak kulluk çizgisinde yapması gerekenlerin peşinde olmak “kuvvetli müminin tavrı olarak öğütlenmektedir. Zira insan “eğer şöyle yapsaydım” gibi ihtimallere yakasını kaptırsa, rızasızlık, kadere karşı çıkma ve Allah’ı inkâr gibi imanla taban tabana zıt bir hale düşebilir. Bu ise sadece şeytani sevindirir.

ASHÂB-I KEHF

Ashab-ı Kehf “Mağara halkı, mağara sahipleri” demektir. Ashab-ı Kehf ile kastedilen insanlar; kâfir bir toplumdan kaçıp dağda bir mağaraya sığınan bir grup mü'mindir. Kehf suresi, adını bu kıssadan almıştır. Sürenin 9-26. ayetlerinde bu kıssa anlatılmaktadır. Ashâb-ı Kehf, Kur'an'da Ashâb-ı Rakîm ile birlikte anılmıştır (Kehf, 18/9). “Rakîm”, mağaranın bulunduğu dağın veya Ashâb-ı Kehf'in köpeklerinin adı olabilir. Ashâb-ı Rakîm'in Ashâb-ı Kehf'ten ayrı olduğu da söylenmiştir.

Kur'an'da mağaraya sığınanların gençler olduğu, mağarada yıllarca uyudukları, köpeklerinin de yanlarında bulunduğu, belli bir süre sonra uyanık oldukları, aralarında mağarada ne kadar kaldıklarını konuştukları, içlerinden birinin şehre gümüş para ile yiyecek almaya gittiği, mağarada 309 yıl kaldıkları ve kaç kişi olduklarını sadece Allah'ın bildiği ifade edilmiştir.

Tefsir kitaplarında zikredilen rivayetlere göre şehre giden genç, çarşıda alış veriş yaparken, zulmünden kaçtıkları kral Dakyanus'un adı bulunan paraları satıcıya verince halk, bunu hazine bulmuş sanarak kralın huzuruna götürmüştür. Bu zaman içerisinde, halk ve kral, Allah'a iman etmişti. Genç, krala kaçış olayını anlatınca kral ve şehir halkı mağaraya gitmiş, mağaradaki gençlerle konuşmuştur. Gençler tekrar uykuya dalmışlar, kral da onları mağaraya defnetmiş ve üzerlerine mescid yaptırmıştır. Kur'an'da gençlerin uykudan uyandıktan sonra insanlarla konuştukları beyan edilmiş, ancak mağaranın nerede ve gençlerin sayısının kaç olduğu bildirilmemiştir.

Ashab-ı Kehf'in köpeği ile ilgili olarak kişinin bulunduğu ortamla hemhal olacağından şeyh Sadi: “Ashâb-ı Kehf'in köpeği sadıklarla beraber olduğu için büyük bir şeref kazandı. Nâmı Kur'an-ı Kerim'e ve tarihe geçti. Lût Peygamberin karısı ise fasıklarla beraber olduğu için küfre duçar oldu.” der.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ
الْمَأْوَىٰ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ
الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

“Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse, şüphesiz, cehennem onun sığınağıdır. Kim de, Rabbinin huzurunda duracağı günden korkar ve nefsinin kötü arzularından alıkoyarsa, şüphesiz, cennet onun sığınağıdır.”

Naziât 79/37–41.

Kıyamet gününde insanlar saîd/mutlu ve şakî/bedbaht olarak iki kısma ayrılacaktır. İrade-siyle dünyayı ahirete tercih edip ömrünü inkâr, isyan ve taşkınlıkla geçirecek iman etmeyip günahları için tövbe etmeden Allah’ın huzuruna çıkanlar bedbahtlardır; bunların barınacakları yer ise cehennemdir. Rabbinin huzurunda hesap vereceğine inanan ve o huzura günah-kâr olarak çıkmaktan korkarak nefsinin kötülüklerden sakındıranlar ise bahtiyar kimselerdir; bunların barınacakları yer ise cennettir.

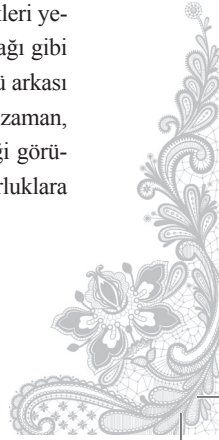
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ

“Cehennem, nefse hoş gelen şeylerle kuşatılmış; cennet ise, nefsin istemediği şeylerle çepeçevre sarılmıştır.”

Buhari, Rikak 28; Müslim, Cennet 1.

Cehennem nefse hoş gelen haramlarla sarılıp süslenmiştir. Nefsin dine ters olan istekleri yerine getirilirse, gidilecek yer cehennemdir. Aşırı istekler, peşine düşenleri örümcek ağı gibi cehenneme çeker götürür. Bunların nefse hoş gelmesine aldanmamak gerekir. Çünkü arkası ateştir, azaptır. Cennet ise, ebedî mutluluk yurdu. Ona nefis açısından bakıldığı zaman, başlangıçta nefsin hiç de hoşlanmadığı ibadet, fazilet ve fedakârlıklarla perdelendiği görülür. İnsan nefsi, bu güçlüklerle katlanmak istemez. Ancak gerçek mutluluk, geçici zorluklara katlanıp o perdeleri aralayabilmektedir.

ÜÇ AYLAR/RECEP, ŞABAN, RAMAZAN

İnsan ömrünün her anı çok değerlidir, boşa geçen zamanın da telafisi mümkün değildir. Ancak bazı zamanlar vardır ki kıymeti diğer zamanlardan daha fazladır. Âlemlerin Rabbi, Peygamberi vasıtasıyla onları bize bildirmiştir. Böylece zamanın tek düze akışına engel olacak şekilde bir gün içinde seher vaktini, bir hafta içinde Cuma gününü ve bir yıl içinde de Ramazan ayı ile taçlanan üç ayları bizler için kayıp zamanlarımızı telafi edebileceğimiz fırsatlar kılmıştır.

Regaib, Mi'rac, Berat ve Kadir gecelerinin bu aylarda yer alması üç aylara ayrı bir önem verilmesine, ibadet, dua, zikir ve hayırlı işlerle daha fazla meşgul olunarak dinî duyarlılığın daha yoğun olarak yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Hz. Peygamber Recep ayı girdiği zaman **“Allah’ım, Recep ve Şaban’ı bize mübarek eyle, bizi Ramazan ayına kavuştur”**(Müsned, I/259) diye dua ederdi.

Üç aylarda yerine getirilmesi gelenek halini almış nafîle ibadetlerden biri oruçtur. Resul-i Ekrem’in Şaban ayında diğer aylara oranla daha fazla oruç tuttuğu, bazen da tamamını oruçlu geçirdiği hadis kaynaklarında yer almaktadır (Buhari, Müslim). Ancak Resulü Allah’ın Recep ve Şâban aylarını birleştirerek aralıksız oruç tuttuğuna, böylece üç ayları oruçlu geçirdiğine dair sahih kaynaklarda herhangi bir rivayet mevcut değildir.

Dinimizce mübarek sayılan bu günlerin İslam toplumuna getireceği barış ve huzur açısından en önemli katkılarından biri de insanlar arasındaki olumsuzlukları iyileştirme gücüdür. Bu günlerde mü’minlerle helalleşilir. Küs ve dargın olanlar barıştırılır. Gönüller alınır; kederli yüzler güldürülür. Üzerimizde hakları olanlar aranıp sorulur. Yoksul, kimsesiz, öksüz, yetim, hasta, sakat, yaşlı olanlar ziyaret edilip, sevgi, şefkat, hürmet, hediye ve sadakalarla mutlu edilir. Hayattaki manevî büyüklerimizin, anne ve babamızın, dostlarımızın ve diğer yakınlarımızın kandilleri tebrik edilir, duaları istenir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

“Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü/sorumlu kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararındır.”

Bakara 2/286.

Ayet, İslam dininin temel prensiplerinden biri olan “kolaylık” ilkesini dile getirmekte; esasen Allah’a kulluğun güç olmadığını, çünkü Allah’ın kullarına güçlerini aşan yükümlülükler buyurmadığını açıkça ortaya koymaktadır. İnsanların kader ve fiillerinde kendi rollerinin de bulunduğunu ifade eden “lehinde olanı da kendi kazandıydı, aleyhinde olanı da kendi kazandıydı” cümlesi, Maturidî mezhebine göre Allah Teâlâ kullarına irade ve kudret, güç vermiştir. Bu irade ve kudret yaratılmıştır, hem hayır hem de şer için işler ve bu manada “külli” niteliklidir. Külli irade ve kudretin, hayır ve şerden birine sarf edilmesi ise cüz’î niteliklidir; yani cüz’î kudret, cüz’î iradedir. Buna kesinleşmiş ve fiile yönelmiş azim; yâni azmi musammem ve “kesb” de denir. Kesb fiilin aslını yok iken yaratılmasını değil, vasfını; hayır veya şer olmasını etkiler. İşte beşerî sorumluluk da bu kesbe dayanır. “Kul kâsibdir, Allah da hâliktır” veya “Kul kesbeder, Allah da halk eder” cümlesi bu gerçeğin v-cizeleşmiş şeklidir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يَتَّبِعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةً، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ: يَتَّبِعُهُ أَهْلُهُ
وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ

“Ölüyü kabre kadar üç şey takip eder: Çoluk-çocuğu, malı ve ameli. Bunlardan ikisi döner, biri kalır. Çoluk-çocuğu ve malı döner, ameli kendisiyle kalır.”

Buhari, Rikak 42; Müslim, Zühd 5.

Her canlı ölümü tadar. Ölen insan kabre kadar uğurlanır. Hadisimiz bu mecburi yolculukta ölünün arkasından kabre kadar gidenleri saymaktadır. İnsan, malını ve yakınlarını geride bırakır. Sadece hayatı boyunca yaptıklarını yani amelini beraberinde götürür. Ona göre de muameleye tâbi tutulur. “Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe yahut cehennem çukurlarından bir çukurdur” hadisi, bu muamelenin neler olabileceğini ifade eder.

AMEL VE TAKVÂ

Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından Hz. Ebu Zer (r.a) bir gün kendisine:

-Ya Resûlellah! Bana tavsiyede bulununuz, der. Efendimiz:

-Sana Allah'a karşı gelmekten sakınmayı tavsiye ediyorum. Çünkü Allah'ın azabından sakınmak/takva bütün amellerin başıdır, buyurur. Ebu Zer (r.a) tavsiyelerin devamını isteyince Peygamberimiz:

-Kur'an oku ve Allah'ı zikirle meşgul ol! Zira Kur'an kıraati ve Allah'ı zikir senin için yerde bir nur, gökte de zikredilmene vesile olur, der. Ebu Zer (r.a) tavsiyelerin daha da artırılmasını ister. Bunun üzerine Efendimiz:

-Çok gülmekten sakın, çünkü o kalbi öldürür ve yüzünün nurunu giderir, buyurur. Ebu Zer vazgeçmez ve biraz daha tavsiye ister. Efendimiz devam eder:

-Cihad et! Zira cihad ümmetimin ruhbanıyettir. Fakirleri sev, onlarla otur kalk, ilgilen. Kendinden aşağı seviyede olanlara bak, kendinden üsttekilere bakma, böylece Allah'ın sana verdiği nimetleri küçümsememiş olursun. Kendi yaptıkların seni başkalarına dil uzatmaktan alıkoysun. Kendinde olan ayıpları görmeyip başkalarında olanları ortaya çıkarman ayıp olarak sana yeter!

Bu sözlerinden sonra Sevgili Peygamberimiz mübarek elini Ebu Zer'in göğsüne vurarak:

-Ey Eba Zer! Tedbir gibi akıl, günahlardan sakınmak gibi takva, güzel ahlak gibi asalet yoktur, buyurdu. (*Hayatü's-Sahabe*, Kandehevî)

Bu rivayet İslam'ın ibadet, ahlak ve sosyal hayatla ilgili bütün yönlerine temas eden çok kıymetli bir Peygamber sözüdür. Davranışa dönüşmeyen duygu, yaşanmamış sayıldığı gibi, güzel duyguların eşlik etmediği davranışlar da zarafet ve estetikten mahrumdur. Takvânın alameti güzel amellerden bilinir; amelin güzelliği de kalpteki takva ile olur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ثُمَّ نُنْجِي
الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُوا الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا

“Ey insanlar! Sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabbin için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir.” Sonra Allah’a karşı gelmekten sakınanları kurtarırız da zâlimleri orada diz üstü çökmüş halde bırakırız.”

Meryem 19/71-72.

Ayette, “İçinizden, cehenneme varmayacak hiçbir kimse yoktur.” cümlesi üç türlü yorumlanmıştır:

- 1) Bunlardan maksat sıratın geçicileridir. Mümin olsun kâfir olsun bütün insanlar aynı zamanda cehennemin üstünde kurulmuş olan sıratın geçmek zorunda oldukları için oraya uğramış olurlar. Ancak 72. ayete göre “kötülükten sakınanlar” cehennemden esirgenirken “zâlimler diz üstü çökmüş olarak” orada bırakılacaktır.
- 2) Maksat kâfirlerdir ve bunlar cehenneme gireceklerdir.
- 3) Potansiyel olarak her insan ameline göre cennete olduğu kadar cehenneme de girebilecek durumdadır. İbn Mes’ud’un şöyle dediği rivayet edilmektedir: “Bütün insanlar Sırat’a uğrayacaklardır. Uğramaları ise cehennemin etrafında ayakta dikilmeleridir. Sonra amelleri ile Sırat üzerinden geçip giderler.”

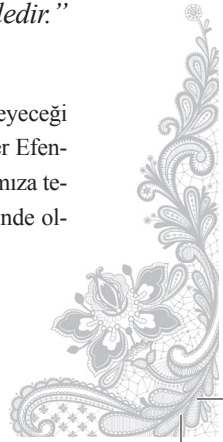
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ

“Cennet size, ayakkabınızın bağından daha yakındır. Cehennem de öyledir.”

Buhari, Rikak 29.

İnsanın cennete de cehenneme de aynı yakınlık veya uzaklıkta olduğu, seçip benimseyeceği yaşama tarzı, atacağı adımlarla her ikisine de ulaşmakta zorlanmayacağı, Peygamber Efendimiz’in bu özlü ifadesinden anlaşılmaktadır. Bizden cenneti ve cehennemi ayaklarımıza temas ediyormuş gibi düşünmemiz istenmekte ve tabii ona göre sürekli bir gayret içinde olmamız teşvik edilmektedir.

ŞOL CENNET

Rabbimizden dileğimiz, hayallerimizin müntehası cennet-i âlâyı idrak-
lerimize yaklaştırmasıdır Yunus'a kulak verelim bugün:

*Şol cennetin ırmakları, akar Allah deyû deyû
Çıkmuş İslam bülbülleri, öter Allah deyû deyû*

*Salınır Tûba dalları, Kur'an okur hem dilleri
Cennet bağının gülleri, kokar Allah deyû deyû*

*Kimi yiyip kimi içer, hep melekler rahmet saçar
İdris Nebî hulle biçer, diker Allah deyû deyû*

*Altındandır direkleri, gümüştendir yaprakları
Uzandıkça budakları, biter Allah deyû deyû*

*Aydan aydıdır yüzleri, miski amberdir sözleri
Cennette huri kızları, gezer Allah deyû deyû*

*Hakka âşık olan kişi, akar gözlerinin yaşı
Pür nur olur içi dışı, söyler Allah deyû deyû*

*Ne dilerse Hak'tan dile, kılavuzla gir bu yola
Bülbül aşık olmuş güle, öter Allah deyû deyû*

*Açıldı gökler kapısı, rahmetle doldu hepsi
Sekiz cennetin kapısı, açar Allah deyû deyû*

*Rıdvan-dürür kapı açar, İdris-dürür hulle biçer
Kevser şarabını içer, kanar Allah deyû deyû*

*Miskin Yunus var yârine, koma bugünü yarına
Yarın Hakk'ın divânına, varam Allah deyû deyû*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا فَإِذَا
فَرَغْتَ فَأَنْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

“Şüphesiz güçlükle beraber bir kolaylık vardır. Gerçekten, güçlükle beraber bir kolaylık vardır. Öyleyse, bir işi bitirince diğerine koyul. Ancak Rabbine yönel ve yalvar.”

İnşirah 94/5-8.

Yüce Allah resulünü ve müminleri teselli edip gönüllerini rahatlatmak için bu ayetleri indirerek sıkıntılardan sonra ferahlığın ve başarımın geleceğini müjdelemiştir. Rivayete göre bu sûre inince Hz. Peygamber, 5 ve 6. ayetlerde güçlüğün yanında kolaylığın da bulunacağını iki defa zikredilmesini göz önüne alarak, kendisine inananlara, *“Müjdeler olsun! Size kolaylık geldi; artık bir güçlük iki kolaylığa asla galip gelemez.”* Buyurmuştu. (Muvatta’, “Cihâd”, 6; Taberî, XXX, 151) *“O halde önemli bir işi bitirince diğerine koyul”* mealindeki 7. ayetle ilgili olarak çok farklı yorumlar yapılmıştır (Taberî, XXX, 152; Râzî, XXXII, 7). İbn Âşûr’un, ayeti herhangi bir özel iş ve ibadetle sınırlamadan, *“Önemli işlerden birini tamamlayınca ardından başka bir işe yönel ki böylece bütün vakitlerini önemli işlerle değerlendirmiş olasın”* şeklindeki açıklamasıdır (XXX, 416-417). Müslüman, çalışmasında, ibadetine yalnız Allah’a yönelmeli; rağbeti sadece O’na olmalı ve her işin de öncelikle O’nun rızasını gözetmelidir. Regaib de rağbet kökündendir.

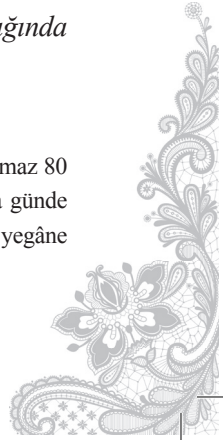
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ لِلَّهِ، فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً، إِلَّا رَفَعَكَ
اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةً

“Çok secde etmeye bak! Zira senin Allah için yaptığın her secde karşılığında Allah seni bir derece yükseltir ve senden bir hatayı siler.”

Müslim, Salât 225.

Çok secde etmekten maksat çok namaz kılmaktır. Bir günde eda edilen beş vakit namaz 80 defa secde demektir. Bunun dışında Kuşluk ve Teheccüd gibi nafile namazlarla da günde ortalama 100 defa secde edilmiş olur. Kulu Allah katında yükseltip O’na yaklaştran yegâne fiili; namaz ve namazdaki secdelerdir. Kul, secde ve ibadetle yücelir.

REGÂİB KANDİLİ

“Regâib/re-ga-be” kökünden gelmektedir ve herhangi bir şeyi istemek, arzulamak, rağbet etmek ve onu elde etmek için çaba sarf etmek demektir. Regâib Kandili ise Recep ayının ilk Cuma gecesinin özel adıdır ve üç aylar denilen Receb, Şaban ve Ramazan aylarının başladığını hatırlatarak bizleri hayır hasenatı artırmaya teşvik eder. Hak katına rağbetimiz artar.

Bir hadisinde Hz. Peygamber buyurmuştur ki: *“Beş gece vardır ki onlarda yapılan dua geri çevrilmez: Receb’in ilk Cuma gecesi, Şaban’ın ortasında bulunan gece ile Cuma gecesi, Ramazan ve Kurban bayramı geceleridir.”* (Beyhaki, Şuabü’l-İman, III/ 342)

Bütün duygular topluluk halinde yaşandığı zaman etkisini artırır. Bu nedenle mübarek gün ve gecelerde camilerde veya diğer mekanlarda Allah’ı ve Resul’ünü anmak için yapılan törenlere katılmak, oralarda okunan Kur’ân-ı Kerîm’i, mevlid-i şerif ve ilahîleri dinlemek, Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmlar getirmek, hasılı sevgi ve coşku ırmaklarının aktığı denizde bir katre olabilmek kalplerimizin katılığına en güzel merhemlerden biridir.

Bu merhemle toplumsal yaralarımızın şifasını talep ettikten sonra her birimizin şahsen Allah Teâlâ Hazretlerine halini arz etmek, bu mübarek vakitlerde duası reddedilmeyecekler arasına karışabilmek için kişisel olarak da huzura durmalıyız. Bu duruş elbette tek bir formda değildir. Kur’ân tilavetiyle, her türlü zikir ve dua ile kaza ve nafîle namazlarla O’na yönelişimizi yerine getirebiliriz. Mübarek gecelerin gündüzünde (ertesini gün) mümkün olduğunca oruçlu olmak da bu geceyi yaşayabilmiş olmanın güzel bir şükrüdür.

Resûlullah’ın dualarında özel bir yere sahip olan üç ayların girişinin kutlanması demek olan bu mübarek günde öncelikle evlerimizde çocuklarımız ve yakınlarımız için Müslümana yakışır bir sevinç ve kutlama ortamı hazırlamalı, dinimizin daha yakından tanınması için bu geceyi bir vesile haline getirmeliyiz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا
زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ
الضَّرْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرَفَاتِ آمِنُونَ

“Ne mallarınız ne de çocuklarınız, sizi bizim katımıza daha çok yaklaştıran şeylerdir! Ancak iman edip salih amel işleyenler başka. İşte onlar için işlediklerine karşılık kat kat mükâfat vardır. Onlar cennet köşklerinde güven içindedirler.”

Sebe 34/37.

Önceki ayetlerde müşriklerin servet ve nüfuzlarını her türlü kurtuluşun teminatı gibi görmeleri ve rızkı verenin Allah olduğunu unutmaları yerilmiştir. Bu ayette ise servet ve evladın kişiyi Allah’a yaklaştırma, O’nun rızasını elde etme ölçüsü olamayacağı; ancak bu imkânlar sağlam bir imana dayalı olarak ortaya konan iyi davranışlara dönüştürüldüğünde Allah katında değer bulacağı ifade edilmektedir. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmaktır: “*Dünya Allah nezdinde bir sivrisineğin kanadına denk olsaydı, ondan kâfire bir yudum su bile içirmezdi.*” (Tirmizi) (bk. En’am, 6/12; Müminün, 23/55-56; Tevbe 9/55.)

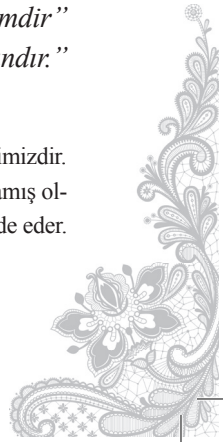
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ خَيْرُ النَّاسِ؟ قَالَ:
مَنْ طَالَ عُمُرُهُ، وَحَسَنَ عَمَلُهُ

Bir bedevi Peygamberimize “Ya Resûlellah insanların en hayırlısı kimdir” diye sordu. Allah Resulü şöyle buyurdu: “Ömrü uzun, ameli güzel olandır.”

Tirmizi, Zühd 21/22.

Ömür, her birimizin dünya pazarında kalma süresidir. Onu takdir eden de Yüce Rabbimizdir. Bizim bu süreyi ne tayin etme ne de bilme imkânımız vardır. Yalnız başına uzun yaşamış olmak bir fazilet değildir. Ömrün uzunluğuna amelin güzelliği eklenirse bir kıymet ifade eder.

CİNLER VE ŞEYTANLAR İNSANLARA ZARAR VEREBİLİR Mİ?

Cinler de insanlar gibi sorumlu varlıklar olarak yaratılmıştır (*Zâriyât, 51/56*). Allah'a inanıp, O'na ibadet eden iyi amel sahibi olan cinler olduğu gibi, insanlara zarar vermek isteyen ve onları iman ve güzel amelden alıkoymaya çalışan kâfir cinler de vardır. Kur'an-ı Kerimde insan ve cinlerin şeytanlarından söz edilir: *"İşte böylece biz her Peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. Bunlar aldatmak için birbirlerine yaldızlı laflar fısıldarlar. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. O halde onları iftiralarıyla baş başa bırak."* (*En'âm, 6/112*) Bu ayette işaret edildiği üzere şeytan işi amel işleyen cinlere şeytan denmektedir. Şeytanların başı olan İblisin cinlerden olduğu Kehf Suresinin 50. ayetinde şöyle ifade edilir: *"Hani biz meleklere, 'Âdem için saygı ile eğilin. ' demiştik de İblis'ten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinlerdendi de Rabbinin emri dışına çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da İblis'i ve neslini, kendinize dostlar mı ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar sizin için birer düşmandırlar. Bu, zalimler için ne kötü bir bedeldir! "*

Genel olarak Kur'an-ı Kerime özel olarak Türkçe meallerini zikrettiğimiz bu iki âyet bakıldığında şeytanların ve dolayısıyla cinlerin kötülerinin insanlara zarar vermek istemeleri öncelikle **inanç ve amel bakımındandır**. Zira Kur'an'a ve Hz. Peygamber (s.a.s.)'in açıklamalarına bakıldığında şeytan ve şeytan işi ameller işleyen cinlerin düşmanlığı ancak insanları aldatmak ve kötülüğe teşvik etmek suretiyle olmakta, maddi ve fizikî bir zarar vermeden söz edilmemektedir. Bunun için Yüce Allah; *"Şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır."* (Bakara, 2/208) buyurmuştur. Burada şeytanın adımlarını izlemekten maksadın şeytanların ve cinlerin vesvesesine kapılarak kötü ameller işlememek olduğu açıktır. Zira Cin suresinin 6. ayetinde şöyle buyrulmaktadır: *"Doğrusu insanlardan bazı kimseler; cinlerden bazılarına sığınırlardı da, cinler onların taşkınlıklarını artırırlardı."* Bu ayette açıklandığı üzere cinlerin insanlara zarar vermesi Yüce Allah'ın açık ikazına rağmen insanların cinlere sığınıp onlarla iletişim kurma ve medet umma hevesleri yüzündendir.

Bunun için Felak ve Nas surelerinde inananlara; insan, cin ve her türlü yaratığın şer ve vesvesesinden her şeyin Rabbi olan Yüce Allah'a sığınmaları beyan edilmiştir. Bu demektir ki gerçekten Allah'a iman edenler üzerinde şeytanların ve cinlerin hâkimiyeti, bir baskı kurması ve zarar vermesi söz konusu değildir. Şeytanın ve cinlerden şeytanların hâkimiyet ve zararını sadece onu dost edinenler ve Allah'a ortak koşanlar için söz konusudur (*Nahl, 16/99-100*).

Bu bakımdan müminlerin, cin ve insan şeytanlarının her türlü şer ve zarar vermesinden Allah'a sığınması ve onlardan korkmaması gerekir. Çünkü eğer bir kimse cinlerden korkar veya onlara itibar ederse onları şımartmış; sefahat ve tuğyanlarında onları cesaretlendirmiş olur. Herhangi bir meselede onlara sığınarak, onlardan yardım talep etmek; onlara yüz verip daha ziyade tuzaklarına düşmek demektir. Durum böyle olunca insanlara asıl fenalığı cinlerden ziyade, onlara meyletmek suretiyle insanların kendileri yapmış olurlar. Onlara hiçbir şekilde meyletmeyen ve iradesini sadece hak ve hakikat doğrultusunda kullanan kimseler ise cin ve şeytanlardan gelebilecek her türlü maddi ve manevi etki ve zarardan korunmuş olurlar.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوَةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا
يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْحَرَجِهِ مِّنَ
الْعَذَابِ إِنَّ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

“Andolsun, sen onların, yaşamaya, bütün insanlardan; hatta Allah’a ortak koşanlardan bile daha düşkün olduklarını görürsün. Onların her biri bin yıl yaşamak ister. Hâlbuki uzun yaşamak onları azaptan kurtaracak değildir. Allah onların bütün işlediklerini görür.”

Bakara 2/96.

Ayette, insanlar içinde ahireti düşünmeden dünya hırsına en fazla kapılanların Yahudiler olduğu ifade edilmektedir. Bu durum tecrübeyle de sabittir. Onun için ayette: “Onlar, insanların yaşamaya en düşkün olanlarıdır” denilmeyip, “Onları, insanların yaşamaya en düşkününü olarak bulursun” buyrulmuştur. İşte iddialarındaki bu samimiyetsizlik nedeniyle bir önceki ayette yüce Allah onları “zalimler” diye nitelemiştir. Çünkü muharref Tevrat’ı oluşturan beş kitapta da ahiret fikri son derece zayıf ve müphemdir. Nitekim Yahudiliğin buyruklarının Tevrat’ta yer alan bütün yaptırımları dünyevîdir; teşvik ve sakındırmalar dünya hayatıyla ilgilidir. İyiilik yapanlar için sıhhat, afiyet, bolluk, evlât çokluğu, düşmanlara karşı galibiyet ve hâkimiyet; isyan edenler için hastalık, kıtlık, mağlûbiyet ve esaret Tevrat’ta sık sık tekrarlanan yaptırımlardır.

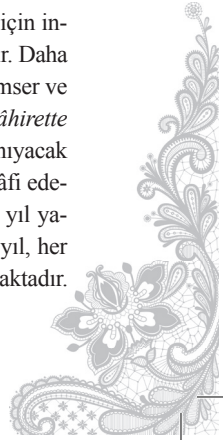
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَعَذَرَ اللَّهُ إِلَىٰ امْرِئٍ آخَرَ أَجَلَهُ، حَتَّىٰ بَلَغَهُ سِتِّينَ سَنَةً

“Allah, altmış yıl ömür verdiği kişinin mazeret gösterme imkânını ortadan kaldırmıştır.”

Buhari, Rikak 5.

Dünyaya geliş amacını anlamak, hayatı anlamak ve sorumluluklarına sahip çıkmak için insanoğlunun bir tecrübe zamanına ihtiyacı vardır. Bu zamanın azami sınırı altmış yıldır. Daha kısa sürelerde de insan tecrübe imkânı bulur ve kendisine göre bir yaşayış tarzı benimser ve bunun hesabını vermeye de razı olur. Hadisimiz “*Altmış yıl yaşamamış olanların âhirette mazeret ileri sürme hakları vardır*” anlamına gelmez. İyiyi kötüyü tecrübe edip tanıyacak kadar yaşamış olan herkes, mazeretini dünyada ileri sürecek ve kusurlarını orada telâfi edecektir. Artık onlar için âhirette mazeret beyan etme imkânı yoktur. Ama nihayet 60 yıl yaşamış olan birinin hiç mi hiç böyle bir şeyi aklından geçirmemesi lâzımdır. Altmış yıl, her şeyi yerli yerine koymak için yeterli bir zaman ve fırsattır. Hadisimiz bunu vurgulamaktadır.

UZUN ÖMÜR

Efendimiz sallallahu aleyhi ve selem dualarında çeşitli bela ve kötü hal-lerden Allah'a sığınmıştır.

Bunlardan biri de erzel-i ömür denilen ömrün en düşkün zamanı olan bunaklık derecesidir. Elbette kendi ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak şekilde düşkün olmayı kimse istemez. Ama yine Efendimizin hadislerinde saçını sakalını Allah yolunda ağartan kişi için bu beyazlığın kıyamet günü bir nur olacağı, böyle elden ayaktan düşmüş ihtiyarlara kim hürmet ederse Allah'ın ona yaşlılığında hürmet edecek kişiler göndereceği de müjdelemiştir.

Bir toplumun içinde beli bükülmüş ihtiyarlar, süt emen bebekler ve otlayan hayvanların olmasını onların tepesine azap yağmasını engelleyen bir rahmet vesilesi olarak görmüştür. Sünnet üzere yaşamış, saçı sakalı ağarmış bir yaşlı ellerini açıp Rabbinden bir şey istediğinde Yüce Allah'ın o isteği yerine getirmemekten hayâ edeceğini söylemiş ve bu terbiye ile yetişen ashâb-ı kiram hep içlerindeki yaşlıları ziyaret edip hayır dualarını talep etmişlerdir.

Uzun ömür böyle bir nimet olabileceği gibi, kişinin hayat tarzına bağlı olarak kendisi için bir felaket de olabilir. Nitekim Efendimiz insanlar içinde Allah'ın en ziyade sevmediklerini sayarken “zina eden ihtiyar”ı da zikretmiştir. (*Hadislerle İslam*)

Dünya bir devr-i daimdir. Doğanlarla ölenler bir kapıdan girip diğerinden çıkarlar. Kehf Suresi'nin 46. ayetinde ifade edildiği gibi mallar ve evlatlar bu dünya hayatının gelip geçici süsünden ibarettir. Asıl kalıcı olan ve bize faydası dokunan ise salih amellerdir.

Yunus'un şu veciz sözünde olduğu gibi:

Mal sahibi mülk sahibi hani bunun ilk sahibi

Mal da yalan mülk de yalan var biraz da sen oyalan

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا
تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa öylece sakının ve siz ancak Müslümanlar olarak ölüün.”

Âl-i İmrân 3/102.

Ayette geçen takva kelimesini Abdullah b. Mes‘ûd: “Allah’a âsi olmayıp itaat etmek, nankör olmayıp şükretmek ve O’nu unutmaksızın hep hatırdta tutmak” şeklinde açıklamıştır (Hâkim, *Müstedrek*, II/294; bk. *Bakara* 2/197). Tefsirlerde anlatıldığına göre bu ayet indiğinde sahâbiler, Allah’a karşı gereği gibi saygılı olma konusunda endişeye kapılmışlar, bir yandan hiç kimsenin bunu hakkıyla yerine getiremeyeceğini söyleyip bir yandan da kendilerini aşırı derecede ibadete vermişler, bunun üzerine, “**gücünüz yettiğince Allah’a saygısızlıktan sakının**” (*Tegâbün* 64/16) mealindeki ayet inmiştir. Ayrıca ayet, mümin olarak Allah’ın huzuruna gitmenin gereğini bildirmektedir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَىٰ مَا مَاتَ عَلَيْهِ

“Her kul öldüğü hal/amel üzere diriltilir.”

Müslim, Cennet 83.

Camide ibadet ederken ölmek de var, meyhanede kafa çekerken ölmek de... Helâlinden rızıkını kazanmak için çalışırken iş başında ölmek de var, başkasının malını aşırırken ölmek de... Allah diyerek ölmek de var, etrafa küfürler yağdırarak ölmek de. Salihler meclisinde ölmek de var, fasıklar arasında ölmek de... Bütün bunlar düşünülünce, dili güzel kelimeler söylemeye alıştırmak ve günü hayır üzere geçirmeye gayret etmek demek, ölümü uygun bir şekilde karşılamaya çalışmak demektir.

NE EKERSEN ONU BİÇERSİN

Anlatılanlara göre İsa -aleyhisselâm-; teni alacalı ve iki şakağı da çökük, hasta bir adama rastladı. O şahıs, üzerindeki hastalıklardan âdetâ habersiz bir hâlde kendi kendine şöyle şükreliyordu:

“–Ya Rabbi! Sana sonsuz hamd ü senalar olsun ki, insanların pek çoğunu müptelâ kıldığın dertten beni halâs eyledin!..”

İsa -aleyhisselâm-, muhatabının idrak seviyesini anlamak ve mânevî kemâlini yoklamak maksadıyla ona:

“–Ey garip adam! Allah’ın seni halâs eylediği hangi dert var ki?!” dedi. Hasta şöyle cevap verdi:

“–Ey Rûhullah! En fecî hastalık ve belâ, kalbin Hak’tan gafil ve mahrum olmasıdır. Şükürler olsun ki ben; Cenâb-ı Hak ile beraber olmanın zevk, lezzet ve feyizleri içindeyim. O kadar ki vücudumdaki hastalıklardan haberim bile yok..”

Aziz Mahmud Hüdâyî Hazretleri, istikamet ehline korku olmayacağını bir hüsn-i tâlîl misâli ile ne güzel ifade eder:

İstikamet ehli, hıfz-ı Hak’tadır; ermez ziyan.

Ânın için «serv»i incitmez, beyim, bâd-ı hazan.

İstikamet üzere olan kimseler, Allah Teâlâ’nın muhafazası altında bulunurlar ve onlara hiçbir zarar ilişemez. Nitekim sair ağaçların yapraklarını döken sonbahar rüzgârları; dümdüz, dosdoğru olduğu için servi ağacına bir şey yapamaz.

Hazret-i Mevlânâ sorar:

–Hiç arpa ektin de buğday çıktı mı? Hiç buğday ektin de arpa çıktı mı? Gönül âlemimiz; münbit bir topraktır, oraya güller dikilirse güller çıkar. Kaktüsler, dikenler dikilirse, dikenler çıkar.

Çünkü toprağa hangi bitkinin tohumu ekilirse, onun semeresi alınır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَّ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا
أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنُ مِنَ الصَّالِحِينَ

“Herhangi birinize ölüm gelip de, “Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!” demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayın.”

Münâfıkûn 63/10.

Kur'an'da, yer yer dünyaya aşırı düşkünlük göstermenin tehlikelerine ve dünya hayatının varlık sebebi olan imtihana sık sık değinilir. İnsan kendisini dünya telâşının anaforuna kaptırsa, ahiret için bir şeyler yapmak gerektiğine inansa bile, henüz ötünde uzun bir ömür bulunduğunu düşünüp varlık amacıyla ilişkin görevlerini ileriye/sonraya erteleme gibi yanılığara kapılır. İnsan değişmez gerçek olan ölümlü yüz yüze geldiği zaman ise kendisine ek süre verilmesi için Allah'a yalvarır. Ama sınav süresi dolmuş, artık sıra verilen ömrü değerlendirmeye gelmiştir (bk. Mü'minûn 23/99-100).

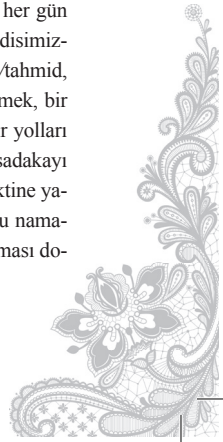
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يُضْبِحُ عَلَىٰ كُلِّ سُلَامَىٰ مِنْ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ
صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ
تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ
صَدَقَةٌ، وَيُجْزَىٰ مِنْ ذَلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الصُّحَىٰ

“Her birinizin her bir eklemi ve kemiği için bir sadaka gerekir. Binaenaleyh her tesbih sadakadır, her hamd sadakadır, her tehlil sadakadır, her tekbir sadakadır. İyiliği tavsiye etmek sadakadır, kötülükten sakındırmak sadakadır. Kulun kuşluk vakti kılacağı iki rekât namaz bütün bunları karşılar.”

Müslim, Müsâfirîn 84, Zekât 56.

İnsan vücudundaki her mafsâl (eklem) için bir sadaka vardır. Yani herkesin bu mafsallar için her gün bu kadar sadaka vermesi gerekmektedir. İlk bakışta, çok yüklü gözüken bu sadaka borcu, hadisimizdeki açıklama ile oldukça kolaylaşmaktadır. Söylenecek her *sühbânellah/tesbih*, *elhamdülillah/tahmid*, *lâ ilâhe illallah/tehlil* ve *Allahu ekber/tekbir* kelimeleri ayrı ayrı birer sadakadır. İyiliği emretmek, bir kötülükten nehyetmek, evet bunların her biri birer sadakadır. Görüldüğü üzere dinimizde hayır yolları pek çok olup sayılamayacak kadar sınırsızdır. Bir de kuşluk namazı vardır ki tek başına bu sadakayı karşılar. Kuşluk namazı, güneşin doğuşundan yaklaşık kırk beş dakika sonra başlayıp zevâl vaktine yarım saat kalıncaya kadar devam eden zaman içinde iki rekât ile sekiz rekât arasında kılınır. Bu namazın bu kadar faziletli oluşu muhtemelen, bu zaman kesiminin herhangi bir namazın vakti olmaması dolayısıyla çoğu kişinin ibadeti düşünmemesindedir.

PİŞMANLIK

Resûlullah -*sallâllâhu aleyhi ve sellem*-, biz ümmetini ikaz sadedinde;

“-*Ölüp de pişmanlık duymayacak hiçbir kimse yoktur.*” buyurmuştu.

“-*O pişmanlık nedir yâ Resûlellah?*” diye soruldu. Efendimiz;

“-*Ölen, muhsin/ihsan sahibi, bir kişi ise, ömür nimetinden daha fazla istifade ederek bu hâlini daha fazla artıramamış daha fazla kalbî mesafe alamamış olduğuna; şayet kötü bir kişi ise, kötülükten vazgeçerek hâlini ıslah etmediğine pişman olacaktır.*” cevabını verdi.

Doğan her fecir, ömür defterinden bir beyaz sayfanın daha açılışı... Mahşer şafağında okunacak o yaprakta, neler yazacak? O sayfa, nelerle doldurulacak?

Her öğle vakti; güneşin tepeye dikildiği, gölgenin zeval bulduğu, azametli aydınlığıyla, gölgesi olmayan o müthiş günü tedâî ettirmekte...

Her ikindi; uzayan gölgeleriyle, sema kararmadan bir an önce menzil-i maksuda varmayı hatırlatan bir sararış... Zamanın akıp gittiğini, fakat bir yandan da tükendiğini ihtar...

Her gurub vakti; kâinatın infilâk edeceği kıyameti ihtar eden, muhteşem renkleriyle ufukları kaplayan müthiş bir sahne...

Her gece; nelere gebe olduğu sır, birer muamma... Gündüzün maddî alayışine ve kesretine karşılık, gecenin yıldızlı semalar haşmetinde manevî derinliği...

Güz fâniliği, kış ölüm ve kıyameti; bahar yeniden dirilişi ve yaz, ebedî hasadı anlatmakta.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ
مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

“Bir sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı yahut da insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim bunları sırf Allah’ın rızasını kazanmak için yaparsa, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.”

Nisâ 4/114.

Önceki ayetler Medinelî Übeyrik ailesinin kendilerinden birinin yaptığı hırsızlığı örtmek ve başkalarının üzerine atmak için yaptıkları **neceva**/gizli görüşmeler, fısıldaşmalar ve gizli tertiplerden bahseder. Ayet istisnalar dışında müminlerin açıklığı tercih etmelerini, içlerinin ve dışlarının bir olmasını; kitap, sünnet, yöneticiler ve halk karşısında ihlaslı olmalarını, içtenlikle davranmalarını, ikiyüzlülükten uzak durmalarını istemiştir. Ayet, Allah’ın razı olduğu, câiz olan gizli görüşmelere, fısıldaşmalara konu olabilecek üç istisnadan söz edilmiştir. Bunlar: **Sadaka**, en geniş manasıyla insanlara maddî ve manevî yardımda bulunmak ve iyilik etmektir. **Ma’rûf**/mâkul, meşrû ve makbul olan davranışlar ve ilişkilerdir. **İslah**/insanların arasını düzeltmektir. Kur’an’da ve Sünnette sık sık vurgulanan güzel bir davranış biçimi, bir iyilik çeşidi, bir sosyal sorumluluk örneğidir.

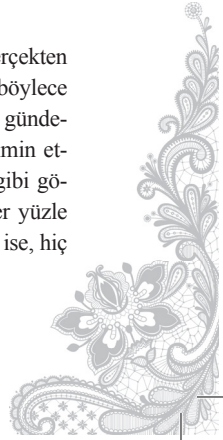
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَحَاكَ بِوَجْهِ طَلَّقِ

“Din kardeşini güler yüzle karşılamak gibi (tabî) bir iyiliği bile sakın küçük görme!”

Müslim, Birr 144.

İyiliği küçük görmek, önemsememek, iyilik bilincine sahip olmamaktan ileri gelir. Gerçekten birçoğumuz, küçük şeyleri “iyilik” olarak değerlendirmemek yanlıgısına düşeriz ve böylece dindeki iyilik imkânlarını kullanamayız. Bu ise, giderek yozlaşan bir günlük yaşantıyı gündemimize getirmektedir. Oysa iman uyanıklık ve şuuru içinde yaşayanlar, kimsenin tahmin etmediği birçok noktada iyilik ve hayır işleme fırsatı bulurlar. Hadisimizde de küçük gibi gözükzen bir davranışın önemi üzerinde durulmaktadır. Buna göre, din kardeşimizi güler yüzle neşeli bir şekilde karşılamak onu sevindirir ve içini rahatlatır. Bir mümini sevindirmek ise, hiç şüphesiz başlı başına bir iyiliktir.

PEYGAMBERİMİZİN TASADDUK TARZI

Efendimiz sahibi bulunduğu mallardan en çok sadaka veren kişi idi. Allah için verdiği her hangi bir şeyi ne az, ne de çok görürdü. Her hangi bir kimse ondan bir şey istese az olsun çok olsun mutlaka o şeyi verirdi. Onun bağışta bulunuşu fakir düşmekten korkmayan bir kişinin verişi idi. Verdiğinden dolayı duyduğu sevinç ve neşe, alan kimsenin aldığı şeyden duyduğu sevinçten daha büyüktü. Esen bir rüzgâr gibi eline geçeni dağıtırdı.

Bir şeyler verme ve sadaka konusunda türlü türlü yollara başvururdu. Bazen hibe, bazen sadaka, bazen de hediye suretiyle, hatta Cabir (r.a.)'ın devesine yaptığı gibi bir şeyi satın alıp sonra da satana hem parayı hem de aldığı şeyi vermek suretiyle, bazen de bir şeyi ödünç alıp geri verirken onu aldığından daha çok, daha üstün ve daha büyük olarak vermek suretiyle bağışlarda bulunurdu. Satın aldığında fiyatından daha çok para verir, hediye kabul eder, karşılığında kat kat hediye sunardı. Böylece sadaka ve ihsanın her yoluna başvurmuş, muhatabının durumuna göre nezaket ve incelik göstermiştir.

Onun ihsanları sadece maddi yardım ve lütuflar yoluyla değil, aynı zamanda davranışları ve sözleriyle idi. Pinti ve cimri bir kimse onu gördüğünde içinde cömertlik yapma hisleri uyanır, onunla hem-dem olanlar ise kendilerini cömertlik yapmaktan ve ihsanlarda bulunmaktan alıkoyamazlardı. (*Zadu'l-mead*, İbn Kayyim el-cevziyye)

O öyle bir insandı. Onu övmeye bizim dilimiz aciz kaldı.

Bakalım Yunus ne demiş:

Ol âlem fahri Muhammed nebiler serveridir

Ver salavat aşk ile ol günahlar eridir

Hak onu öğdü yarattı sevdi habibim dedi

Yeryüzünde cümle çiçek Mustafa'nın teridir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ
أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ

“Şüphesiz ölüleri ancak biz diriltiriz. Onların yaptıkları her işi, bıraktıkları her izi yazarız. Biz, her şeyi apaçık bir kitapta/levh-i mahfuzda sayıp yazmışızdır.”

Yâsîn 36/12.

Ayette iyi olsun kötü olsun insanların bütün işlediklerinin kaydedildiği belirtilir; diğer yandan da kişinin öbür dünyada karşısına çıkacak amel defterinin ölümle kapanmadığı, geride iyi yada kötü izler bırakanın –bu iz ve eserler varlığını koruduğu sürece– insanın amel defterine olumlu veya olumsuz değerlendirmeler halinde kaydedildiği belirtilir. Peygamberimiz: “Kim iyi bir uygulamaya öncülük ederse, kendisine hem o davranışın hem de kıyamete kadar onu örnek alan kimselerin sevabı verilir. Yine kim kötü bir uygulamaya öncülük ederse, kendisine hem o davranışın hem de kıyamete kadar onu örnek alan kimselerin günahı yüklenir.” (Müslim, “İlim”, 15). Selemeoğulları’nın Mescid-i Nebevî’ye yakın olmak için Medine çevresine yerleşme isteklerini Resûlullah uygun görmemiş ve onlara “kendi bulunduğunuz yerde de yaptıklarınızın izleri kayda geçirilir” buyurmuştur.

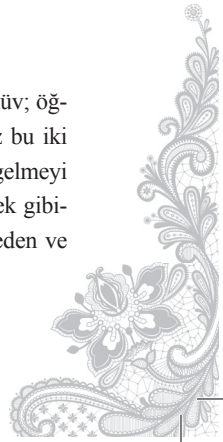
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ، أَوْ رَاحَ، أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ
نُزُلًا، كُلَّمَا غَدَا، أَوْ رَاحَ

“Sabah veya akşam camiye giden kimseye, her gidişi için Allah cennette bir ikram hazırla(t)r.”

Buhari, Ezân 37; Müslim, Mesâcid 285.

Tan yerinin ağarmasından öğle/zeval vaktine kadar yapılan yürüyüşe Arapça’da gudûv; öğleden gün batımına kadar yapılan yürüyüşe de revâh denir. Peygamber Efendimiz bu iki kelimeyi bir arada zikretmekle sabah-akşam yani bir gün boyunca mescide gidip gelmeyi kastetmiştir. Mescide her gidiş-geliş sanki cennetteki ziyafet ve ikrama gidip gelmek gibidir. Bu da herhalde her Müslüman’ın arzu edeceği bir ikramdır. Cemaate devam eden ve ibadetleri cemaatle eda eden kimse, cennette ağırlanmayı hak eder.

CEMAATE VE CAMİYE DEVAM

Tefsir sahibi Elmalılı, beş vakit namazı kılınış şekline göre üç derecede değerlendirir. Buna göre sadece vaktinde cemaatle kılınan namaz kâmil edâdır/tam bir edâ. Onun ifadesiyle vaktinde tek başına kılınan namaza “nâkıs edâ”/noksan edâ vaktin dışında kılınana da kaza denir.

Peygamberimiz aleyhissalatü vesselam’dan namaz hakkında çok şiddetli ve ısrarlı ifadeler nakledildiği gibi, namazın cemaatle kılınması hakkında da defalarca tenbih ettiği nakledilmiştir. Meşhur rivayete göre cemaatle kılınan namaz tek başına kılınandan 27 kat daha üstündür. Dünya ticaretinden üç-beş kuruş fazla kazanabilmek için başını taştan taşa vuranların 27 kat fazla sevap kazanmak için cemaate gitmeyi işlerine engel görmeleri, akıl kârı değildir.

Sâlim Haddâd isminde ticaretle uğraşan büyük bir zat ezan sesini duyduğu zaman benzi sararır, heyecanla ayağa kalkar ve müezzinin bu davetinin Mevla’nın çağrısı olduğunu, ona da hemen icabet etmek lazım geldiğini, bu davetin ona bütün işlerini unutturduğunu söylemiş.

Efendimiz’in bildirdiğine göre camilerin müdavimi olan kişiler o mekânın bir rûknü esaslı bir parçası gibidirler. Melekler onların meclisine katılır, hastalandıklarında onları ziyarete gelir ve bir iş görmeye gittiklerinde onlara yardım ederler.

Bu aşk derecesindeki bağlılığı Yunus şöyle tasvir eder:

*Her kaçan anarsam seni kararım kalmaz Allah’ım
Senden ayrı gözüm yaşın kimseler silmez Allah’ım
Sensin ismi baki olan sensin dillerde okunan
Senin aşkına dokunan kendini bilmez Allah’ım*

Kaçan: Ne zaman ki.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي
الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ
الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا

“Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşta, yolcuya, ellerinizin altında bulunanlara yani köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine iyi davranın; Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez.”

Nisâ 4/36.

Kendisine iyi davranılacak kimselerin başında ana-baba gelmektedir. Allah’a kulluktan sonra, akrabaya, yetimlere ve yoksullara iyilik etmek birçok ayet ve hadiste hararetle tavsiye edilmiştir. Burada komşu, arkadaş, yolcu ve el altında bulunanlar da ihsan/iyilik edilecekler arasına alınmışlardır. Ayette geçen **“yakın komşu”** ile evleri en yakında bulunan; akrabalık bağı bulunan; Müslüman komşular kastedilmiştir. **“Uzak komşu”** ile de nispeten daha uzakta oturan komşular; akraba olmayan komşular veya gayr-i müslim komşuların kastedildiği gibi daha başka yorumlar da yapılmıştır. Hz. Peygamber, tarafından *“Allah katında en hayırlı komşunun, komşularına en çok iyilik eden kimse olduğu”* (Tirmizî, “Birr”, 28) bildirilmekte; ayrıca komşuların, en yakın olanlardan başlamak üzere birbiriyle hediyeleşmeleri de öğütlenmektedir (Buhari, Şif’a, 23.).

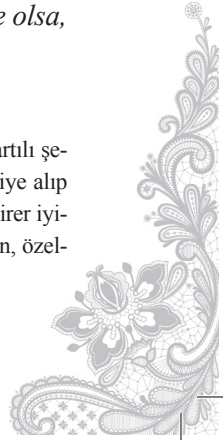
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ، لَا تَحْقِرَنَّ جَارَةً لِّجَارَتِهَا، وَلَوْ فَرِسَنَ شَاةٍ

“Ey Müslüman hanımlar! Hiç bir komşu hanım, bir koyun paçası bile olsa, komşusuna vereceğini küçük görüp vermemezlik etmesin.”

Buhari, Hibe 1, Edeb 30; Müslim, Zekât 90.

Koyun paçası hediye etmek âdet olmadığı için burada hediye edilecek şeyin azlığı abartılı şekilde ifade edilmiştir. Yani ne kadar küçük ve az olursa olsun, komşular arasında hediye alıp vermenin ihmal edilmemesi istenmektedir. Komşular arasındaki ikramlar başlı başına birer iyiliktir. Ayrıca hadisimizde, komşular arası ilişkiler daha çok hanımlarca yürütüldüğü için, özellikle onlara hitap edilmiştir.

HİÇ KİMSEYİ KÜÇÜMSEMEMEK

Bugün biraz Şeyh Sâdi'ye kulak verip onun *Bostan ve Gülistan*'ından bu konudaki öğütlerini dinleyelim:

Ey büyük mevki ve makam sahibi! Küçüklere zorbalık yapma! Şunu bilmiş ol ki, dünya bir kararda kalmaz. Acizlerin bileklerini bükme! Çünkü o aciz fırsat bulduğu zaman seni yok eder. Kimsenin ayağını kaydırma, kimseyi yerinden etme! Çünkü sen de düşüp aciz kalırsan elinden tutup kaldıracak bulamazsın.

Ey büyük adam! Düşmanımı küçük görme! Benim bildiğim, şu koca dağ ufak taşlardan meydana gelmiştir. Kimsenin işini ayağa düşürme! Çünkü olur ki onun ayağına düşersin. Bahtiyar olmak isteyene Sadi'nin bir sözü yeter: Diken ekersen yasemin biçemezsin.

Kuvvetinle böbürlenerek zayıfları sakın yıkma! Mahşer günü bir de barksın ki bu dünyada bir arpa kadar değeri olmayan bir dilenci, bir padişahın yakasından tutmuş büyük mahkemeye götürüyor. Kıyamet gününde büyük kalmak istersen bu dünyada küçükleri kendine düşman yapma!

Sadi'nin sözlerinin her biri bizi düşündürdü düşündürdü böyle uzayıp gidiyor. Hikmetli konuşmanın kıymetini ve kaynağını da Yunus'tan dinleyelim:

Ey sözlerin aslın bilen gel de bu söz kandan gelir

Söz aslını anlamayan sanır bu söz benden gelir

Söz kılar kaygıyı şad söz var eder bilişi yâd

Eğer horluk eğer izzet her kişiye sözden gelir

Kandan: Nereden; Horluk: Aşağılanma; İzzet: Şeref.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah ʻtır. Güzel isimler O’nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O’nu tesbih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”

Haşr 59/24.

Cenâb-ı Hak, “Allah” ismini en başa koyarak kendisinin bazı isim ve sıfatlarını özellikle anmakta, ardından en güzel isimlerin kendisine ait olduğunu hatırlatmaktadır. Ayette, önce Allah Teâlâ’nın yaratıcı olduğuna, sonra ilminin sınırsızlığına, hemen bunların ardından da en güzel isimlerin ona mahsus olduğu bildirilmektedir. Bu isimlerden **Hâlik**/Takdir ettiği gibi yaratan; **Bâri**’/Örneği olmadan yaratan, yaratmanın bütün evrelerindeki inceliklerin asıl kaynağı; **Musavvir**/Biçim ve özellik veren, yarattıklarının maddî mânevî, duyu-larla algılanan algılanamayan bütün şekil ve hususiyetlerini belirleyen; **Esmâ-i hüsnâ**/En güzel isimler; “Allah Teâlâ’nın en güzel niteliklerine ve en mükemmel anlamlara delâlet eden isimleri” demektir.

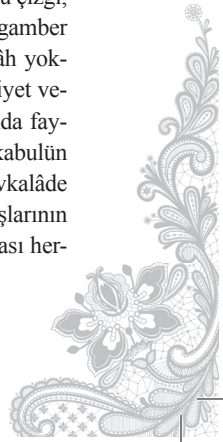
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ

“İman yetmiş (veya altmış) küsur özelliştir (şubedir). En yükseği, ‘Allah’tan başka ilâh yoktur’ demek; en aşağısı ise, eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir bölümüdür.”

Müslim, İmân 58.

“**Lâ ilâhe illallah**” demekten, yoldaki eziyet veren şeyleri gidermeye kadar uzanan bu çizgi, teori ile pratik, düşünce ile uygulama; kısacası din ile dünya ayrılmazlığıdır. Peygamber Efendimiz, kalpteki tevhid inancının sözlü ifadesi demek olan “Allah’tan başka ilâh yoktur” ikrarının en yüksek ve en üstün iman görüntüsü olduğunu söylüyor. Yoldan, eziyet veren şeyleri gidermenin de bu imanın yerine getirilmesi en kolay ve belki bir anlamda faydası en az olan belirtisi olduğunu ifade ediyor. Biri tamamen manevi ve kalbi bir kabulün ifadesi; öteki, yoldan meselâ bir taş kenara iteklemek gibi tamamen maddî ve fevkalâde kolay bir hareket... Ancak her ikisi de aynı iman gövdesinin dalları... İnsan davranışlarının iman ile ilgisi, din ile dünyanın birbiriyle olan birlikteliği ve madde-mana kaynaşması herhalde ancak bu kadar belîğ bir şekilde ortaya konulabilirdi.

ESMÂ-İ HÜSNÂ

İsmin çoğulu olan “esma” kelimesi ile en güzel anlamındaki “hüsnâ” kelimesinin oluşturduğu bir sıfat tamlaması olan esmâ-i hüsnâ, “en güzel isimler” anlamında Yüce Allah’ın bütün isimleri için kullanılan bir terimdir. Kur’an-ı Kerimde “Allah, kendisinden başka ilâh olmayandır. En güzel isimler O’na mahsustur.” (Tâhâ, 20/8), “En güzel isimler O’nundur. Göklerde ve yerde olanlar O’nun şanını yüceltmektedirler. O galiptir, hikmet sahibidir.” (Haşr 52/24) mealindeki ayetlerde de ifade edildiği gibi en güzel isimler Allah’a mahsustur. Çünkü bütün kemal ve yetkinliklerin sahibi O’dur. O’nun isimleri en yüce ve mutlak üstünlük ifade eden kutsal kavramlardır. Allah’ın isimlerine esmâ-i ilâhiye de denilir.

Allah Teâlâ’nın Kur’an’da ve sahih hadislerde geçen pek çok ismi vardır. Kul bu isimleri öğrenerek Allah’ı tanır, O’nu sever ve gerçek kul olur. Kur’an’da “En güzel isimler Allah’ındır. O halde O’na o güzel isimlerle dua edin.” (A’râf, 7/180) buyrulur, esma-i hüsnâ ile dua ve niyazda bulunulması emredilmiştir.

Esmâ-i hüsnânın birden fazla olması, işaret ettiği zatın birden çok olmasını gerektirmez, bütün isimler o tek zâta delâlet ederler: “De ki: İster Allah deyin, ister Rahman deyin, hangisini deseniz olur.” (İsrâ, 17/110)

Hz. Peygamber (s.a.s.) bir hadislerinde, Yüce Allah’ın 99 isminden söz ederek bu isimleri sayan ve ezberleyen kimselerin cennete gireceğini haber vermiştir. Hadislerde geçen “saymak” (ihşâ) ve “ezberlemek” (hıfz) ile maksat Allah’ı güzel isimleriyle tanımak ve O’na iman, ibadet ve itaat etmektir. Allah’ın isim ve sıfatları 99 isimden ibaret değildir. Allah’ın ayet ve hadislerde geçen başka isimleri de vardır. Hadiste 99 sayısının zikredilmesi, sınırlama anlamına değil, bu isimlerin Allah’ın en meşhur isimleri olması sebebiyledir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَي
نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

“De ki: “Şu göklerdeki ve yerdeki kimindir?” “Allah’ındır” de. O merhamet etmeyi kendine gerekli kıldı. Andolsun sizi mutlaka kıyamet gününe toplayacak. Bunda hiç şüphe yok. Kendilerini ziyana uğratanlar var ya, işte onlar inanmazlar.”

En’âm 6/12.

Ayet mülkün tek sahibi Allah’tır. Sadece O’na ibadet edilmesi gerektiği soru-cevap şeklinde bir üslûpla vurgulanmaktadır. Sorunun tek ve kesin bir cevabı olduğu için hemen arkasından kısa ve net bir şekilde “Allah’ındır” şeklinde cevap verilmesi istenmiştir. Ayette geçen **“O kendi üzerine rahmeti yazmıştır”** ifadesiyle, sizi Allah yarattı; hesap günü gelmeden önce, hayatta iken Allah’ın kesin olan rahmetinden yararlanmaya bakınız; inanıp hayırlı işler yapınız; bu geniş rahmete nail olmak için günahlarınızdan tövbe ediniz. Açık seçik delillere rağmen, müşriklerin yaptığı gibi, Hz. Peygamber’in tebliğlerini yalanlamak için türlü bahaneler ileri sürmek yerine, Allah’ın rahmetinin üzerinizdeki eserlerinden olan aklınızı kullanarak Hz. Peygamber’in doğruluğunu tasdik ediniz. Kafir olarak ölenler kendilerine yazık etmiş kimselerdir.

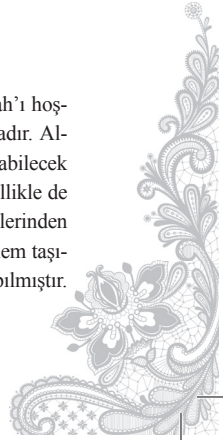
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

بَيْنَمَا كَلْبٌ يُطِيفُ بَرَكِيَّةٍ، كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ، إِذْ رَأَتْهُ بَغِيٌّ مِنْ
بَغَايَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَتَزَعَتْ مَوْقَهَا فَسَقَّتَهُ فَعُفِّرَ لَهَا بِهِ

“Susuzluktan ölmek üzere olan bir köpek bir kuyunun etrafında dolaşıp duruyordu. İsrailoğullarından fahişe bir kadın onu gördü; hemen çizmesini çıkardı ve onunla köpek için kuyudan su çekerek kanıncaya kadar onu suladı. Bu yüzden o kadın bağışlandı.”

Buhari, Enbiyâ 54.

Hayır ve iyiliğin sadece insanlara yönelik olmadığını, hayvanlara yapılacak iyiliklerin de Allah’ı hoşnut ettiğini Sevgili Peygamberimiz verdiği bu ilgi çekici misale ortaya koymuş bulunmaktadır. Allah’ın yaratıklarına yapılacak iyilikler, birtakım günahlara kefarettir. O halde yapılabilecek iyilik ve hayrı geri bırakmamak lâzımdır. Bizim saadetimiz, yaptığımız iyiliklere bağlıdır. Özellikle de kimsenin görmediği yerlerde yaptığımız iyiliklere... Zira hadisimizdeki olay, başkalarının gözlerinden irak bir ortamda geçmiştir. Öte yandan, yapılan iyiliğin tam yapılması da ayrı bir özellik ve önem taşımaktadır. Zira misalimizde köpeğe kanıncaya kadar su verilmiştir. Yani iyilik ve ikram tam yapılmıştır.

HAYVANLARA ŞEFKATLE MUAMELE EDİLMESİ

Yüce Allah diğer yeryüzü nimetleri gibi hayvanları da insanların hizmetine vermiş ve onlardan çeşitli şekillerde faydalanmayı helal kılmıştır (Nahl, 16/ 5, 6 80). Bununla birlikte dinimiz bütün canlılar gibi hayvanlara karşı da şefkatli ve merhametli olmayı emretmiştir. Merhamet mü'minlerin temel özelliklerindedir. İnsanın, hizmetine verilen canlılara karşı merhamet ölçüleri ile muamele etmesi yanında onların sağlık ve temizliklerine de azami özen göstermesi gerekir. Bu sebeple hastalanan hayvanların imkânlar ölçüsünde tedavi edilmeleri gerekmektedir. Zira bu hem merhametin hem de sağlıkla ilgili tedbirlerin zorunlu bir sonucudur. Ancak, ölümcül bir hastalığa yakalanmış, tedavi ederek iyileşme imkânı da olmayan ve şiddetli acılarla baş başa kalmış bir hayvanın veteriner gözetiminde itlafında bir sakınca yoktur.

Hiz. Peygamber (s.a.s.), bir hadislerinde günahkâr bir kadının susuzluktan ölmek üzere bulunan bir köpeğe su verdiği için Allah tarafından bağışlandığını diğer bir hadisinde de kedisini açlıktan ölmeye mahkûm eden bir kadının, bu davranışı, nedeniyle cehenneme atılmayı hak ettiğini belirterek merhametin sadece insanlara yönelik olmadığını dile getirmiştir.

Hayvanlara iyi bakılıp beslenmesi zevk için dövüştürülmemesi ve öldürülmemesi nişan atılan hedefler yerine konulmaması yolundaki emirleri de İslam'ın hayvanlara merhamet konusundaki kapsamlı bakışını yeterince ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, akrep, yılan, fare ve benzeri hayvanların zararlarından korunmak için öldürülmesinde dinen bir sakınca yoktur.